ИНСОНГА НАФ КЕЛТИРИШ - ОЛИЙ БАХТ

OZBEKISTON KASABA UYUSHMALARI FEDERATSIYASI — FEDERATION OF TRADE UNIONS OF UZBEKISTAN

ИШОНЧ

ЎЗБЕКИСТОН КАСАБА УЮШМАЛАРИ ФЕДЕРАЦИЯСИ ГАЗЕТАСИ

2 июнь, сешанба 1998 йил №64 (566)

Сешанба , пайшанба ва шанба кунлари чиқади

УШБУ СОНДА:

2-бетда
МУАММОЛАР ЕЧИМИНИ ТОПСИН
3-бетда
ОЛИЙ СУД: УНИНГ ВАЗИФАЛАРИ НИМАЛАРДАН ИБОРАТ?
4-бетда
АЗИАН ҚАЧОН ТУҒИЛАДИ?

ПРЕЗИДЕНТ ҲУЗУРИДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1 июн куни АҚШнинг Экспорт-Импорт банки президенти ҳамда бошқаруви раиси Жеймс Ҳармонни қабул қилди.

Мазкур банк АҚШ ташқи савдосини ривожлантириш, саноат корхоналарининг иқтисодий фаоллигини рағбатлантириш, аҳоли иш билан бандлиги кўрсаткичини ошириш мақсадида ташкил этилган. У қисқа, ўрта ва узоқ муддатли кредитлар бериш йўли билан технологиялар, товар ва хизматлар экспорти ҳажмини оширишга кўмаклашади. Эксимбанк Ўзбекистон билан ҳам истиқболли ҳамкорлик алоқаларини ўрнатган.

- Айни вақтда банкингиз умумий ҳажми қарийб 800 миллион АҚШ долларига тенг миқдордаги кредити билан Ўзбекистонда ўндан ортиқ лойиҳани амалга оширишда иштирок этмоқда,- деди Ислом Каримов учрашувда.- Улар орасида Бухородаги нефтни қайта ишлаш заводи, Кўкдумалоқдаги компрессор станцияси, Шўртан газ-кимё мажмуи сингари мамлакатимиз истиқболи учун муҳим аҳамият касб этадиган иншоотларнинг лойиҳалари бор.

Дарҳақиқат, Ўзбекистон билан АҚШнинг Эксимбанки ўртасидаги ҳамкорлик изчил ривожланиб бормоқда. Дастлаб, озиқ-овқат маҳсулотлари импорти учун қисқа муддатли кредитлар берган мазкур муассаса айни кунда нефт-газ саноати, агросаноат мажмуи, болалар учун озиқ-овқат ишлаб чиқариш соҳаларини ривожлантиришда,шунингдек, «Боинг» русумли самолётлардан фойдаланиш бўйича лизинг операциялари, ахборот алмашиш тармоқларини барпо этиш борасида ҳамкорлик қилмоқда. Бундан ташқари, Ўзбекистон билан мазкур банк ўртасида аккумулятор ва бошқа электротехника жиҳозлари, қишлоқ хўжалиги машинасозлиги учун дизел двигателлар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш, Қизилкум фосфор заводининг биринчи навбатини кенгайтириш ва фосфор ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, «Фарғонаазот» ишлаб чиқариш бирлашмасини қайта таъмирлаш, Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмаси маҳсулотларининг рақобатбардошлигини оширишга қаратилган лойиҳалар бўйича ҳамкорликни йўлга қўйиш мўлжалланмоқда.

Суҳбат чоғида мавжуд лойиҳаларнинг бажарилиш жараёни, янгиларини амалга ошириш имкониятлари кўриб чиқилди, ўзаро ҳамкорликнинг истиқболдаги устувор йўналишлари хусусида фикр алмашилди.

Қабул маросимида Президентнинг Давлат маслаҳатчиси В.Голишев, ташқи иқтисодий фаолият Миллий банки бошқаруви раиси Р.Азимов иштирок этди.

/ЎзА/

Ғалла ўримига тайёргарлик - «Ишонч» назоратида

БОШОҚЛАР ДОНГА ТЎЛИШДИ...

Бу йилги баҳорнинг серёғин келиши республикамиз ғаллакорларини қувонтирмоқда. Айниқса, лалми ерларга экилган дон бир текис кўкариб, баравж ривожланаяпти, бошоқлар донга тўлишаяпти. Бундан кўриниб турибдики, бу йил ғалла ўрим-йиғими ҳар қачонгидан барвақт бошланади. Хўш, бунинг учун нима қилиш керак? Ўз-ўзидан равшанки, ўрим техникаларини мавсумга шай қилмоқ даркор. Жойларда ғалла ўрим-йиғимига ҳозирлик кўриш ва техникаларни мавсумга тахтлаш қандай бормоқда?

Биз яқинда шу мақсадда Чироқчи туманидаги «Чиял» жамоа-ширкат хўжалигида бўлдик. Мазкур хўжалик дон ишлаб чиқариш ва давлатга сотишда биргина туманда, вилоятда эмас, қолаверса республикада алоҳида ўрин тутади. Иқтисодиётининг асосини ҳам ғаллачилик ташкил этади. 1998 йилда бу ерда 17 минг тонна дон ишлаб чиқариш ва унинг 12 минг тоннасини давлатга сотиш кўзда тутилган. Шу мақсадда ўтган йилнинг кузида 12 минг гектар майдонга дон экилганди. Шундан 1000 гектари суғориладиган майдонлардир.

- Очиғини айтганда, табиатнинг инсонга бўлган саховатини, сахийлигини ҳеч бир нарса билан қиёслаб бўлмайди,-дейди хўжалик бошқаруви раисининг муовини Эгамберди ака Мирзаев. - Бундай дейишимнинг боиси бор. Биз асосан лалмикор майдонларда деҳқончилик қиламиз. Сув камчил. Ерларимиз ҳам баланд-пастликдан иборат. Шу боис она-табиатнинг инъоми, саховати, мурувватти биз учун ниҳоятда катта аҳамият касб этади. Айниқса, баҳор ойларининг қандай бўлишига боғлиқ. Агар серёғин келса, ҳатто суғориладиган майдонлардагидан ҳам кўп мўл-кўл ҳосил етиштириш имкони туғилади. Қурғоқ келса,эккан уруғимизга, қилган меҳнатимизга куйиб қолишимиз ҳеч гап эмас. Шундай ҳоллар ҳам бўлган. Худога минг қатла шукурлар бўлсинким, бу йилги баҳор ойлари кутилганидан ҳам яхши келди. Қуёшли ва ёмғирли кунлар тез-тез бўлиб турди.

- Эгамберди ака, ғалла ўрим-йиғимига тайёргарлик ишлари қандай бормоқда?

- Шу ўринда бир нарсага тўхталмоқчиман. У ҳам бўлса ҳар йили ўрим-йиғим олдидан жамоамизнинг умумий йиғилишини ўтказиб, унда аниқ тадбирлар белгилаб олиш одат тусига кириб қолган. Яқинда ана шундай йиғилиш ўтказилди. Жамоа хўжалиги раҳбарияти ва касаба уюшмаси қўмитаси томонидан тузилган тадбирлар тасдиқлаб олинди. Ушбу тадбирларда ўрим-йиғимни ҳар томонлама намунали ўтказиш, ўрим қатнашчиларини моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш, ўз вақтида иш ҳақи тўлаш кабилар алоҳида қайд қилиб ўтилган. Шунингдек, комбайнларни ўз вақтида мавсумга ҳозирлаш, созловчиларга керакли шарт-шароитлар яратиб беришга ҳам эътибор қаратилган.

Биз Эгамберди Мирзаев билан биргаликда хўжалик марказий устахонасига келдик. Бу ерда комбайнлар ва ғалла ўрим-йиғимида ишлатиладиган механизмлар созланмоқда. Бош муҳандис Шодиёр Кўчаров эҳтиёт қисмлар олиб келиш учун туман марказига кетган экан. Бизга устахона мудири Рўзимурод Хўжаев ҳамроҳлик қилди. Биргаликда комбайнлар созланадиган жойга бордик. Қайси бир комбайнга назар ташламайлик, ҳаммасида созловчилар иш билан машғул.

- Хўжаликда қанча комбайн мавжуд,-сўраймиз устахона мудиридан.

- 53 та, ўримда ҳаммаси қатнашади.

- Комбайнларни кимлар созлашмоқда?

- Комбайнчиларнинг ўзлари. Чунки ўзи бошқарадиган механизмни биркитилган эгаси созлаганга не етсин. Биринчидан қандай камчилиги борлигини ўзи олдиндан яхши билади. Иккинчидан, эртага ғаллазорга кирган комбайннинг тўхтаб қолмаслиги учун ҳозирдан пухта созлашга ҳаракат қилади. Бу хўжалик учун ҳам, ўзи учун ҳам фойдали.

- Созловчиларга яратиб берилган шароит қанақа?

- Самоварда мунтазам равишда чой қайнаб турибди. Икки маҳал иссиқ овқат тайёрланмоқда. Чой, иссиқ овқат бепул хўжалик ҳисобидан. Касабақум раиси Эшниёз Усмоновнинг ўзи бу ишларга бош-қош бўлмоқда.

Биз созловчи-комбайнчилар Турди Алимов, Неъмат Ахмедов, Саодат Жўраев, Жонқувват Туропов, Абдусалом Турдиевлар билан мулоқотда бўлдик. Улар эҳтиёж қисмлар етарли эканлигидан, хўжалик маъмурияти томонидан яратиб берилган шароитдан шодланиб гапиришди. Бу йилги мавсумда уларнинг ҳар бири 250-300 тоннадан ғаллани ўриб-янчиб беришга бел боғлашган.

Биз шу куни хўжаликнинг Шодмон Қурбонов, Бахтиёр Бойназаров, Нарзулла Норматов, Абдусаттор Рўзиев етакчилик қилаётган ширкатларида бўлиб, ғаллазорнинг ривожини кўздан кечириб беҳад қувондик. Воҳанинг йирик ғаллачилик хўжалигида олиб борилаётган шу кеча-кундуздаги хайрли ишлар мавсум давомида ўзининг яхши самарасини беришига шак-шубҳа йўқ.

Аҳрор САМАРИДДИНОВ,
«Ишонч» мухбири.

ЕТТИ ИҚЛИМ НАФАСИ

ИНҚИРОЗ БАРТАРАФ БЎЛДИ

Россия Бош вазири Сергей Кириенко берган расмий баёнотга қараганда, мамлакатдаги миллий валюта инқирози бартараф этилган. Бир неча кун олдин Россия фонд бозорларида рублнинг қиймати жуда пасайиб кетган эди. Сергей Кириенконинг айтишича, ҳукумат томони-дан амалга оширилган қатъий чоралар туфайли Россия фонд бозорларида аҳвол тезда барқарорлашган.

ИККИ АНЖУМАН

Шу ҳафтада иккита йирик халқаро учрашув бўлиб ўтиши кутилмоқда. Нью-Йоркда Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Хавфсизлик Кенгашининг Фавқулодда йиғилиши ҳамда Лондонда жаҳондаги саккиз тараққий этган давлатлар - Америка Қўшма Штатлари, Франция, Германия, Япония, Италия, Буюк Британия, Канада ва Россия раҳбарларининг навбатдан ташқари учрашуви ўтказилиши мумкин. Ҳар икки учрашувда Жанубий Осиёдаги кескин вазият ҳамда Ҳиндистон ва Покистондаги ядро синовлари муҳокама этилади.

ИСПАНИЯДА ИШ ТАШЛАШ

Испания авиадиспетчерлари иш ташлаш эълон қилдилар. Мамлакатнинг иккита энг катта аэропорти — Барахатт ҳамда Праас самолётлари ҳавога кўтарилмаётир. Учувчилар ойлик маошларининг камлигини рўкач қилиб, иш ташлаганлар. Авиаторларнинг иш ташлаши оқибатида 150 дан ортиқ ҳаво рейслари бекор қилинди. Испания бундан 14 миллион долларлик зиён кўрди.

САЙЛОВ БЎЛАДИ

Индонезияда 1999 йилнинг бошида умумий демократик сайловлар бўлиб ўтади. Бу ҳақда Индонезиянинг янги президенти Ҳабибий баёнот берди. Яқинда истеъфога чиққан генерал Сухартонинг ўрнига Индонезияга раҳбарлик қилаётган Ҳабибийнинг айтишича, келгуси йили мамлакат халқи ўзига демократик асосда парламент ва президентни сайлаши мумкин бўлади.

ФУТБОЛ ЧЕМПИОНАТИГА «СОВҒА»

Франциянинг «Эйр-Франс» авиакомпанияси учувчилари иш ташлаш эълон қилиш ниятида эканликларини маълум қилдилар. Шу муносабат билан Францияда 1-4 июнь кунлари халқаро рейсларнинг 90 фоизи бекор қилинадиган бўлди. Француз авиация ходимларининг иш ташлаши Францияда бўлиб ўтадиган футбол бўйича жаҳон чем-пионати олдидан хунук «совға» бўлади.

ШОҲОНА ТЎЙ

Нидерландияда асримизнинг энг шоҳона никоҳ тўйи бўлиб ўтди. Нидерландия қироллиги тахтининг 30 яшар валиахди шаҳзода Моррис мамлакат армиясининг кекса генералига куёв бўлди. Шаҳзода Моррис генералнинг қизи Мари-Элен Вранбенбург билан икки йил олдин танишиб, аҳду поймон қилганига қарамай, тўйни эндигина ўтказиш имкони туғилди. Нидерландия қироличаси — шаҳзода Моррисининг онаси Беатрис сафарда бўлганлиги учун фарзандининг тўйида иштирок эта олмади.

Жаҳон ахборот агентликлари хабарлари асосида.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ахбороти

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 2 июндан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:*/

1 Австралия доллари	54,80
1 Австрия шиллинги	7,02
1 Англия фунт стерлинги	143,47
10 Бельгия франки	23,94
1 Голландия гульдени	43,80
10 Греция драхмаси	2,89
1 Дания кронаси	12,96
1 БАА дирхами	23,99
1 АҚШ доллари	88,10
1 Миср фунти	25,89
1 Ирландия фунти	124,44
1 Исландия кронаси	1,23
10 Испания песети	5,81
100 Италия лираси	5,01
1 Канада доллари	60,47
1 Хитой юани	10,64
1 Қувайт динори	292,01
100 Ливан фунти	5,83
1 Малайзия ринггити	22,79
1 Германия маркаси	49,37
1 Норвегия кронаси	11,69
1 Польша злотийси	25,24
10 Португалия эскудоси	4,83
1 Сингапур доллари	52,32
1 СДР	117,65
1000 Туркия лираси	0,34
1 Финляндия маркаси	16,25
1 Франция франки	14,73
1 Швеция кронаси	11,24
1 Швейцария франки	59,34
1 ЭКЮ	97,09
10 Жанубий Корея вони	0,63
10 Япония иенаси	6,34
1 Россия рубли	14,29
1 Украина гривнаси	42,82
1000 Беларусь рубли	2,46
1 Латвия лати	147,57
1 Литва лити	22,03
1 Молдава лейи	18,62
1 Қирғизистон соми	4,42

*/ Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарини ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

«Ўзбекистон темир йўллари» Фарғона бўлими Қўқон станцияси жамоаси вагонларни саралаш ишларини вақтида ва сифатли амалга оширмоқда. Натижада юк ташиш ишларида меҳнат унумдорлиги ортиб бормоқда, вагонларнинг бекор туриб қолиши қисқариб қамайди.
Суратда: станция илғор оператори Бурхонжон Комилов иш пайтида.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

Республика биржаларида

Республика Кўчмас мулк биржасида бўлиб ўтган ким ошди ва танлов савдоларида 203 та битим имзоланди. Сотилган кўчмас мулк иншоотларининг қиймати-37413,3 минг сўмни ташкил қилди.

Давлатга қарашли бўлмаган сектор бўйича сотилган иншоотлар ҳамма келишувнинг-32,5 фоизини, қиймати эса-68,6 фоизни ташкил қилди. Тошкент вилояти бўлимида-20 та иншоотлар янги мулкдорлар қўлига ўтди. Тепловоз ТГМ-23 Д-6 миллион сўмга, 4 та ер участкаси, автотранспорт воситалари ва колбаса цехи 1,3 миллион сўмга сотилди.

Биржа бўйича бошланғич нарх савдо давомида 1,24 мартага ошди.

****

«Тошкент республика қимматли қоғозлар биржасида бўлиб ўтган оддий акциялар савдосида 5 та ҳиссадор жамиятлар қатнашди. Улар 21,3 мингта акцияларини сотишиб-3,6 миллион сўмлик маблағга эга бўлдилар. Энг яхши натижага Тошкент шаҳар «Главташкентстрой» жамоаси эришди, чунки улар 2,2 миллион сўмлик акцияларининг сотилишига эришдилар. Савдо жараёнида-10 та броккерлик идоралари ҳам қониқарли фаолият кўрсатдилар. Йил бошидан эса - 711,8 мингта акциялар сотилди.

ЯЛПИ ХАВФСИЗЛИККА ТАҲДИД

Покистонда ўтказилган ядро синовларини жаҳон жамоатчилиги ана шундай баҳоламоқда

Илгари хабар қилганимиздек, Покистоннинг Эрон ва Афғонистон сарҳадлари билан чегарадош бўлган Белужистон вилоятидаги Чагай туманида халқаро огоҳлантиришга қарамасдан беш бор ядро синови ўтказилди.

АҚШ, Канада ва Япония Покистоннинг халқаро хавфсизликка таҳдид солувчи бу «чиқишини» биринчилардан бўлиб кескин қоралаб, иқтисодий жазо чоралари кўрилиши кераклигини таъкидлади.Ўтган йилнинг февраль ойида иккинчи бор Покистон Бош вазири лавозимини эгаллаган Навози Шариф эса амалга оширилган ядро синовларини мамлакат хавфсизлигини таъминлаш йўлида қилинган саъй-ҳаракат, деб баҳолади. Айни пайтда минглаб покистонликлар ушбу «муваффақият»ни муносиб нишонлаётир. Бироқ, Би-Би-Си (Лондон) радиосининг эътироф этишича, Покистон халқининг кўпи қишлоқларда яшаётганлиги, қолаверса, аҳолининг аксарият қисми саводсиз бўлганлиги сабабли улар ядро қуроли нима ва у қандай оқибатларга олиб келишини тўлиқ тасаввур эта олмайдилар. Исроил ташқи сиёсат маҳкамаси вакилининг айтишича, Покистонда амалга оширилган ядро синовлари Ироқ ва Эронни ҳам ўз ядро дастурини жадаллаштиришга туртки бўлиши, бу эса, шусиз ҳам таранг аҳволда турган Яқин Шарқ минтақаси хавфсизлигига жиддий таъсир кўрсатиши мумкин. БМТ Бош котиби Кофи Аннан эса Ҳиндистон ва Покистонни ядро қуролларини тарқатмаслик ҳақидаги шартномани имзолашга даъват этди. АҚШнинг БМТдаги вакили Билл Ричардсон Вашингтон Хавфсизлик Кенгашида Жанубий Осиёда қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун барча чораларни кўради, деб таъкидлади.

29 май куни мамлакатимиз Ташқи ишлар вазирлиги ҳам Покистонда ўтказилган ядро синовларини қоралаб баёнот тарқатди. Марказий Осиёда ядро қуролидан холи зонани барпо этиш ташаббускори ва ядро қуролини тарқатмаслик тўғрисидаги ҳамда ядро синовларини бутунлай таъқиқлаш ҳақидаги шартномаларнинг иштирокчиси бўлган Ўзбекистон **дунёда оммавий қирғин қуроллари тарқалишига қарши чиқмоқда ва қандай ниятларга асосланган бўлмасин, ҳар қандай ядро синовларини қатъиян қоралайди, дейилади унда, жумладан.**

Шарҳ

Ҳа, ҳақиқатдан ҳам Ҳиндистон ва Покистонда ўтказилган синовлар жаҳон афгор оммаси ядро қуролидан халос бўлиш чораларини излаётган бир пайтда ўтказилганлиги алоҳида ташвиш уйғотади. Негаки, ҳозир дунё мамлакатлари ўртасида ядро қуролини тарқатмаслик ҳақидаги шартномани имзолаш жараёни давом этмоқда. Бунга БМТ Бош Ассамблеясининг 51-сессиясида беш йирик ядро қуролига эга бўлган - Россия, АҚШ, ХХР, Франция ва Буюк Британия мамлакатларининг бир овоздан қўшилганлиги тарихий воқеа бўлган эди. Ҳозирда бу шартномани 149 давлат имзолади. Оламшумул аҳамиятга эга бўлган ушбу шартноманинг имзоланишини бутун тинчликсевар халқлар узоқ йиллар кутишди. Чунки тарихга назар ташлайдиган бўлсак, Иккинчи жаҳон урушидан кейин дунё давлатлари икки йирик сиёсий гуруҳга бўлинди. Натижада Шимолий Атлантика Иттифоқи - НАТО ташкил этилди. Унга жавобан эса «Варшава шартномаси» юзага келди. Икки лагер ўртасидаги мафкуравий кураш ва оммавий қирғин қуролларини кўпайтириш ҳамда синаш кун сайин авжига чиқди. Оқибатда шу кунгача сайёрамизда 2049 марта ядро синови амалга оширилди. Инсоният эса ядро қуроли чеки ажал балоси эканлигини теран англади.

Гарчи Покистон ҳукумати ҳудудида ўтказилган синовларни турли важлар билан изоҳлаб, ўзини оқ эканлигини кўрсатаётган бўлса-да, дунё аҳли ядро қуролидек офатга қарши турган мана шундай бир пайтда буни оқлаб бўлармикин? Асло! Бу масалада «Бургага аччиқ қилиб, кўрпага ўт қўйиш» ақлга чиғмайди. Қолаверса, 149 (шартнома имзолаган) давлат иродасига қарши бориш ноўрин ҳамдир.

Шу ўринда кўпчиликда Покистонда ўтказилган ядро синови қандай оқибатларга олиб келиши мумкин, деган савол туғилиши табиий. Бу аввало, 145 миллионлик Покистон аҳолиси учун жиддий иқтисодий қийинчилик туғдирса, иккинчидан Осиёда ядровий қуролланиш пойгасининг янги даврасига олиб келиши мумкин. Аммо масаланинг бошқа жиҳати ҳам бор. Ҳиндистон ва Покистоннинг ушбу таҳдиди натижасида бошқа мамлакатлар ҳам мазкур қуролга эга бўлиш учун ҳаракат қилиши мумкин. Бундан ташқари, ядро синовлари инсониятнинг келажаги учун энг катта хавф ва у ер юзида ҳаётнинг ўзини ҳам йўқ қилиб ташлашга қодир эканлигини унутмаслик керак.

Модомики шундай экан, Ҳиндистон ҳам, Покистон ҳам умумбашарий манфаатларни кўзда тутиб, жаҳон ҳамжамиятининг эътиборида турган ядро синовларини бутунлай таъқиқлаш ҳақидаги шартномага тез орада қўшилиши лозим.

Фурқат САНАЕВ.

ИҚТИСОДИЁТ ХАБАРЛАРИ

«Ўзхимпром» ассоциацияси Қорақалпоғистоннинг Қўнғирот туманида қуриладиган сода заводи лойиҳасини амалга оширишга киришди. Ушбу корхонанинг лойиҳа қиммати 625,34 миллион долларга тенг. Корхона ишга тушгач, йилига 160 минг тонна каустик, 20 минг тонна ем, 400 тонна рўзғор содаси ишлаб чиқаради.

***

1999 йилнинг бошлари Ўзбекистон телекоммуникация тармоқларини кенгайтириш лойиҳаси битказилади. Қиймати 110 миллион долларлик бу лойиҳани Япониянинг NБС корпорацияси тайёрлаб беради. Республика телекоммуникация системасида энг йирик ҳисобланган бу лойиҳа учун кредитни Япониянинг Ҳорижий мамлакатлар билан ҳамкорлик фонди (12,7 млрд.иен) ва қисман ўзбек-жанубий Корея қўшма корхонаси ажратади.

***

Bi-El-Motozs ўзбек-қирғиз қўшма корхонаси доирасида инженерлик маркази ташкил этилди. Марказнинг асосий вазифаси янги ишланма ва технологияларни республика иқтисодиётини ривожлантиришга хизмат қилдиришдан иборат. Ҳозир трубаларини, уларда пайдо бўладиган чўкмалардан ва коррозиядан тозалаш лойиҳаси амалга оширилаяпти. Катта маблағ талаб қилмайдиган янги технология бўйича 80 дан 1200 мм.гача диаметрли трубаларни тозалаш мумкин.

***

Навоий тоғ-кон комбинатининг Жанубий кон бошқармаси Италиянинг «Морденти» фирмаси билан ҳамкорликда мармарга ишлов берадиган янги линияни очди. Мутахассисларнинг ҳисобича, бу линиянинг ишга туширилиши йилига яна ўнлаб минг квадрат метр мармар плиталари тайёрлаш имконини беради.

Касаба уюшма ҳаёти: Федерация кенгаши қабулхонасида

МУАММОЛАР ЕЧИМИНИ ТОПСИН

Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси кенгашининг қабулхонаси меҳнаткашлардан кўплаб мактублар олаётир. Уларнинг аксариятида мамлакатимизда амалга оширилаётган янгиланиш жараёнларини қувватловчи фикр-мулоҳазалар баён этилаётир. Ижтимоий-иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш режаларига халақит бераётган камчилик ва нуқсонларга муросасизлик руҳидаги мурожаатномалар оз эмас. Меҳнатни муҳофазалаш, меҳнат муносабатларига оид қонунларнинг талабларини бажармаслик ҳолларига таалуқли дардли аризалар ҳам кўп. Меҳнаткашларнинг ариза ва шикоятларида ишлаб чиқаришни ташкил этишдаги камчиликлар, меҳнат ва маиший турмуш муаммолари, турли ижтимоий масалалар теварагида сўз юритилмоқда.

Умуман кейинги бир йилда қабулхона жойлардан 262 та мурожаатнома олди, 613 арзчи Федерация кенгаши раҳбарлари ва мутахассислари томонидан қабул қилинди.

Ариза ва шикоятларнинг кўпчилиги ишдан бўшатиш жараёнида меҳнат қонунчилигининг бузилиш ҳолларига таалуқлидир. Чунончи, штатларни қисқартириш чоғида Самарқанддаги «Гелион» заводининг ишчиси А. Муродова меҳнат қонунлари ошкора бузилган ҳолда бўшатилди. Унинг аризаси юзасидан касаба уюшмалари Самарқанд вилоят кенгаши текшириш ўтказди. Муродова ўз ишига тикланиб, мажбурий бекор ўтган кунлари учун товон тўланди.

Мухторбек Муҳамаджонов Тошкент шаҳрининг Сергели туман улгуржи савдо биржасига раҳбар эди. Ҳангомалар ўз ҳисобидан меҳнат таътилига чиқиши биланоқ бошланди. «Тошулгуржибиржасавдо»нинг бош директори Т. Накибоев таътилнинг учинчи куни ишлаб чиқариш кенгашида Муҳамаджоновнинг ишдан бўшаётганлиги масаласини кўтарди. Шу кенгашдаёқ биржа раҳбарлиги менежер А. Юсупювга юкланди. Яна икки кундан кейин янги буйруқ тайёрланди. Унга кўра бухгалтерия ҳисоби маълумотларининг тўғрилигини таъминлаш учун Сергели биржасида мулкни рўйхатга олиш керак бўлди...

Ҳафта - ўн кун ўтмасдан Муҳамаджонов таътилдан қайтиб, ишга тушиб кетди. Лекин унинг теварагида бошланган борди-келдилар барҳам топмади. Орадан бир ярим ойлар ўтди, Муҳаммаджонов бош директор номига рапорт ёзиб, ярим йилдан буён Сергели корхонасида телефон алоқаси йўқлигини маълум қилди ва алоқани тиклашни яна бир марта сўради. «Телефон алоқасини тиклаш тўғрисида бир неча маротаба мурожаат қилдим,-деб ёзди у ўз рапортида, - лекин сиз тегишли муносабат билдирмадингиз. Шунинг учун раҳбар сифатида, корхона ҳудудида ҳавфсизликни таъминлаш маъсулиятини зиммамдан соқит қиламан».

Мана шу рапортни олгач, Накибоев:

- Мен сени таътилдан кейин ўз вазифангга қўймаганман,-деди.

- Бундан буён сен Сергели корхонаси раҳбари эмас, менежерсан, холос.

Яна бир ҳафта Муҳаммаджонов ўз вазифасини бажариб, табелни топширди. Шундан кейин уни ишдан бўшашга мажбур қилишди.

Бу ноҳақ ҳатти-ҳаракатни текшириб, Федерация кенгаши ҳуқуқ бўлими ходимлари маъмурият қонуннинг бир қатор талабларини бузганлигини кўрсатиб берди. Пировардида ҳақ жойида қарор топди, Муҳаммаджонов вазифасига тикланди.

«Дилором» фирмасида меҳнат қонуни бузиш билан боғлиқ антиқа ходиса юз берди. Маъмурият ходими А. Фомичевани... ҳомиладор кезлари ишдан бўшатиб юборди. Коммунал-маиший хизмат ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси аралашганидан кейингина бўлғуси она ўз ишига тикланди. Лекин унинг руҳий азиятларини ким қоплайди? Нима билан?

Бундай мисоллар яккаёлғиз эмас. Гоҳида ўйлаб қоласан: раҳбарлар қонун талабларини билишмайдими ёки маъмурият хизматчилари қонунлардан бехабарми? Ўзбошимчалик, яккабошлик шундай ҳуқуқий чала савод ҳатти-ҳаракатларга олиб келса керак.

Аризалар орасида иш ҳақи белгили пайтида берилмаётганлигига тааллуқлилари ҳам анчагина. Уларда одамлар меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари тўғри бажарилмаётганлиги, тўлов муддати бузилаётганлиги, ҳақ ёзишдаги ноҳақликларга оид воқеалардан хабар бериб, ёрдам сўрашмоқда. «Ўзсаноатфуқаро» корпорациясининг Олмалиқдаги қурилиш бошқармасининг бир гуруҳ, ишчилари 5-6 ойдан буён иш ҳақлари берилмаётгани хусусида арз қилишди. Улар аввалига ёрдам сўраб раҳбар, маъмурий идораларга, шаҳар прокуратурасига мурожаат қилишган. Лекин наф чиқмаган, муаммо ечилмай қолаверган. Фақат қурилиш ва бинокорлик ашёлари саноати ходимлари касаба уюшмасининг марказий қўмитаси ишга аралашганидан кейингина бинокорлар тегишли меҳнат ҳақларини олишган.

Тошкент Давлат дорилфунуни созлаш-қурилиш бошқармаси бинокорлари ҳам иш ҳақи тўланмай қўйилгани, уни ёзишда нотўғри ҳатти-ҳаракатларга йўл қўйилганини маълум қилиб ёрдам сўрашган. Таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси бу мурожаатномада кўтарилган масалаларни атрофлича ўрганди. Дорилфунун ҳамда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги раҳбарлари билан суҳбатлар юз берган чалкашлик сабабларини ойдинлаштириб берди, меҳнат бўйича режа қайта кўриб чиқилди, иш ҳақи тўланди.

«Агроқурилиш»нинг 423 - кўчма механизациялашган колоннаси ишчиларига ҳам деярли бир йилча ҳақ тўланмаган. Тошкент вилоят касаба уюшмалари ўтказган текшириш бу қурилиш ташкилотида ночор аҳвол вужудга келганлигини кўрсатди. Чунончи, текшириш ўтказилган пайтда фақат иш ҳақи бўйича яхлит қарздорлик1 миллион 112,8 минг сўмни, шу жумладан ишдан бўшаган ходимлардан қарздорлик 126,8 минг сўмни ташкил этган. Текшириш мобайнида ходимларга 4400 минг сўм иш ҳақи тўланган. Маъмурият қолган қарзлар бўйича 15-20 кун ичида тўла ҳисоб-китоб қилиш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Мурожаатномаларни текшириш чоғида масаланинг яна бир жиҳати ойдинлашмоқда; кўпгина корхоналарда касаба қўмиталари ўз ҳуқуқларидан тўла ҳажмда фойдалана олмайдилар, қонуний вазифаларини бажаришда сусткашликка, очиқроғи, келишувчанлик ва муросасозликка йўл қўядилар.

Бундай ҳолатлар, айниқса, ишлаб чиқаришда саломатликка етказилган зарарни қоплаш, бахтсиз ходисалар бўйича далолатномаларни тузиш жараёнларида яққол намоён бўлаётир.

Чирчиқда болалар касалхонасининг ҳамшираси Шоҳида Махмудова овораи-сарсон бўлди.»Турмуш ўртоғим чилангар-созловчи Бахт Турсунов йирик спорт қурилишида ишлаб турган чоғида баландликдан йиқилиб ҳалок бўлди,-деб ёзади. Махмудова. - Бахтсиз, ходиса сабаблари ўрганилиб, далолатнома тузишди. Қонунда кўрсатилганидек, бир йўла олти йиллик маош миқдорида товон пули бериш тўғрисида «1-таъмирлаш-қурилиш-монтаж бошқармаси» акциядорлик жамияти маъмуриятининг буйруғи ҳам чиқди. Лекин олти ой ўтиб бораяпти ҳамки, бир йўла ёрдам пулини беришмаяпти...

Беихтиёр савол туғилади, акциядорлик жамияти директори Я. Хасанов ёки касаба уюшма қўмитаси раиси А. Денисов етим бўлиб қолган икки нафар норасиданинг кўзларига бирор марта назар солишдимикан? Иш устида бевақт ҳаётдан кўз юмган ҳамкасблари хотирасига ҳурмат шуми?

«Гўшт-сут созлаш» корхонасининг раҳбарлари эса намойишкорона йўл тутишди. Улар меҳнат ногирони М. Қаюмовга етказилган зарарни қоплашдан бош тортишди, ой сайин тўланадиган ёрдам пулини ҳам беришмади. Фақат юқори идоралари аралашганидан кейингина қонун талаблари бажо келтирилиб 145-автокорхона ходими, меҳнат ногирони С. Мочулов ҳам тегишли ҳақини шундай оворагарчилик, аризабозликлар оқибатидагина ундириб олди.

Меҳнат муносабатлари, уни муҳофазалаш иш жойида жароҳат олганлик ёки касал орттирганлик учун товон тўлаш тартиблари янги ижтимоий шароитга монанд шаклланиш, такомилига етиши давом этмоқда. Энг муҳими, бу ҳолатларнинг қонунчилик асослари яратилган. Бу муаммо деярли ҳар бир тармоқ битими ва жамоа шартномасида тўла қамраб олинган. Гап фақат қонуннинг тегишли талабларини оғишмай бажаришда қолмоқда, холос. Юқоридаги мисоллардан кўриниб турибдики, ҳали бу жараёнда жиддий нуқсонлар юз бермоқда.Уларнинг асосий сабаблари яна ўша қонунларга эътиборсизликка бориб тақалади.

Бинобарин, касаба идоралари меҳнат қонунларининг бажарилиши устидан жамоат назоратини изчил амалга оширишлари керак. Бу ишда бевосита қуйи бўғин - касаба қўмиталарининг нуқтаи назари талабчанлиги ва қатъияти алоҳида ўрин тутади. Афсуски,аксарият касаба уюшма фаоллари худди шу масалада юзхотирчиликдан ўта олмаяптилар. Пировардида касаба уюшмаларининг обрў-эътиборига муайян даражада путур етиши аниқ. Бунга эса, асло йўл қўйиб бўлмайди.

Ўзбекистон касаба уюшмалари матбуот ва ахборот шўъбаси.

«Ишонч» мақолалари изидан

«ҲЕЧ КИМ КАСАЛ БЎЛМАСИН, АММО...»

Бухоро вилояти соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси «Ишонч» рўзномасининг шу йил 24 мартдаги сонида «Ҳеч ким касал бўлмасин, аммо...» сарлавҳа билан чоп этилган мақолани атрофлича ўрганиб чиқиб, қуйидагиларни маълум қилади:

Бухоро шаҳар касалхонасида 1998 йилдаги 18 млн. 600 минг сўм ойлик маошдан ҳозирги кунда 449000 сўм моддий рағбатлантириш учун берилган (бу меъёрга тўғри келади) даврда Қоракўл, Олот, Ғиждувон ва Жондор туманларида молия бўлимлари томонидан бу ажратма пайсалга солиб келинган.

Дори-дармонлар нархининг кескин кўтарилиши халқимизни дори-дармонга эҳтиёжмандлигини чегаралаб қўймоқда. Далада тер тўкиб деҳқончилик қилаётган меҳнаткашлар йиллаб, ойлаб маош ололмасалар устига-устак дорини нархи оралиқ «сотувчилар» орқали ўсиб кетаверса, уларнинг ҳоли не кечишини тасаввур қилиш ҳам қийин.

«Ишонч» рўзномасида чоп этилган ушбу мақола 1998 йил 27 мартда вилоят соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси қўмитасининг кенгайтирилган раёсат йиғилишида муҳокама қилинди ва ушбу камчиликларни бартараф қилиш юзасидан бошланғич касаба уюшмаси қўмитаси фаолларига тегишли маслаҳатлар ва тавсиялар берилди.

«Ишонч» рўзномасида босилган ушбу мақолани атрофлича таҳлил қилиш ва тиббиёт ходимларига ажратилиши шарт бўлган моддий рағбатлантириш фондининг тўлиқ ажратилишини таъминлаш юзасидан 27 мартда ёзма талабнома берилди.

1998 йилнинг 4 ойи якуни билан тиббиёт ходимларига ажратилган қўшимча моддий рағбатлантириш тўловлари тўлиқ амалга оширилаётганлигини маълум қиламиз.

Ш.СУЛТОНОВ,
Бухоро вилояти соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмаси қўмитаси раиси.

«ЎЗДАВСТАНДАРТ» МИНБАРИ

ИСТЕЪМОЛ ҲУҚУҚИ

Биз истеъмол қилаётган ва кундалик турмушимизда фойдаланаётган ҳар бир маҳсулот хавфсиз, сифатли ва ҳатто истеъмолчилар талабларига мувофиқ бўлиши Давлат қонунлари ва меъёрий ҳужжатлар билан белгилаб қўйилган. Унинг юқоридаги талабларга тўла жавоб бериши ёки бермаётганлигини эса оддий истеъмолчилар ҳамма вақт ҳам билмаслиги мумкин, лекин ишлаб чиқарувчи ёки тадбиркорларимиз бу меъёрлар чегарасини четлаб ўтишлари қонунларимиз билан тақиқланган. Ўзбекистон давлат стандартизациялаш, метрология ва сертификациялаш маркази Республикамиз ҳудудида ишлаб чиқарилаётган ёки чет элдан келтирилаётган маҳсулотларнинг давлат томонидан белгилаб қўйилган талабларга тўла жавоб бериши устидан доимий равишда назорат қилувчи, уларга қўйилган талабларни белгиловчи стандартларни тасдиқлаб, халқ хўжалиги ва бошқа соҳаларда амалга татбиқ этилишини назорат қилувчи идора ҳисобланади.

Биз «Ўздавстандарт» маркази Регионал сиёсат ва сифат тизимларини бошқариш бўлимининг бошлиғи Барот Аҳмедовдан 1998 йилнинг I чорагида олиб борилган ишлар, янаям аниқроғи «Истеъмолчилар манфаатини ҳимоялаш тўғрисида»ги қонунининг амалиётда қандай бажарилаётгани тўғрисида сўзлаб беришларини илтимос қилдик.

Ўздавстандарт маркази ва унинг маҳаллий органлари томонидан 1998 йил I чорагида давлат стандартларига риоя қилиниши бўйича 560 та корхонада назорат ишлари олиб борилди. Бунда машинасозлик, қурилиш, агросаноат мажмуи, халқ истеъмоли моллари, акционерлик, кичик, хусусий, ижара корхона-ташкилотларининг 925 турдаги маҳсулоти, шу жумладан экспорт ва импорт маҳсулотлар текширилди.

Текширувлар натижасида шу нарса маълум бўлдики, 1998 йилнинг I чорагида 293 корхонада стандарт талаблари бузилган, ёки талабга тўла жавоб бермайди. 1997 йил бўйича 279, жорий йилнинг I чорагида эса текширилган 507 хил турдаги маҳсулотлар меъёрий ҳужжат талабларига жавоб бермади. 1997 йилда 351 корхонада халқ истеъмоли моллари ва аҳолига кўрсатиладиган хизматлар текширилиб, шулардан 174 корхонада меъёрий ҳужжатлар талабларининг бузилиш ҳоллари қайд этилган, 439 ҳолатда андоза талабларига ёки техник шароитларга жавоб бермаганлиги учун маҳсулотларни савдога чиқариш таъқиқлаб қўйилди.

Ишлаб чиқарилган маҳсулот меъёрий ҳужжат талабларига жавоб бермаганлиги учун корхоналарда ундирилган жарима пуллари 8131 минг сўмни, тақиқланган маҳсулотларни сотганликлари учун эса 437,7 минг сўмни ташкил қилди.

Умумий миқдори 1024,8 млн. сўмлик бўлган 100 хилдаги четдан келтирилган маҳсулотлар республиканинг 59 корхоналарида назоратдан ўтказилган. 2,67 млн. сўм миқдордаги импорт маҳсулотлари талабга жавоб бермаганлиги боис сотиш учун тақиқланиб, фойдаланиш учун яроқсиз деб топилди. Жорий йилнинг I чорагида Республика бўйича вино ва ароқ маҳсулотлари ишлаб чиқариш корхоналарида ялпи текшириш ўтказилган. Бутун республика бўйича спирт ишлаб чиқариш борасида 3 та, вино-ароқ маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва сотиш бўйича 56 та корхоналар текширилди.

Вино-ароқ маҳсулотларини ялпи текшируви натижалари бўйича 6 ҳолатда маҳсулотлар талабга жавоб бермаганлиги сабабли сотиш тақиқланган. Сертификат мажбурий бўлган маҳсулотлар сертификатсиз ва меъёрий ҳужжатларсиз ишлаб чиқарилиб, сотувга чиқарилганлиги учун корхоналарга 328,5 минг сўм миқдорда жарима солинган, жавобгар шахслар маъмурий жазоланганлар. Айниқса сифат борасида қониқарсиз ҳолатлар Зангиота туманининг «Фарбон» МЧЖда, Тошкент вилоятининг тажриба-экспериментал заводида, Фарғона вилоятининг Шодиев номли узумчилик ишлаб чиқариш хўжалиги ва бошқа жойларда қайд этилган.

Давлат назоратининг ҳар ойлик ташкилий-техник чора-тадбирлари режасига биноан 14 та хўжалик юритувчи субъектларда «Истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонуннинг тадбиқ қилиниши тўғрисида тушунтириш ишлари олиб борилган. Бундан ташқари Тошкент вилоят истеъмолчилари уюшмаси савдо ҳамда ишлаб чиқариш корхоналарининг раҳбарлари билан биргаликда андозалаштириш ва истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилишга оид кенгаш ўтказилган. Бу семинар ва кенгашларда юқоридаги қонуннинг меҳнаткашлар манфаатини ифода этиш кераклиги тўғрисида алоҳида таъкидлаб ўтилди. Айниқса маҳсулотни маркировкаси-ёрлиғи (6 банд), маҳсулотни ишлатиш давомидаги кафолатли мажбуриятлари (11 банд) ва маҳсулотнинг хавфсизлиги (12 банд) га бўлган талаблар ёритилган қонун бандлари тўғрисида қимматли фикрлар билдирилди. Хусусан тайёрловчининг кафолатли мажбурияти қисмида маҳсулотга тааллуқли сертификатнинг йўқлиги, шу билан бирга маҳсулотнинг сифати ва хавфсизлиги тўғрисида талаблар синов натижаси билан тасдиқланмаганлиги аниқланди. Бундай корхоналар орасида ОООПТК «Фаровон» (Узптицапром) қошидаги Ўзбекистон ҲЖ ва бошқаларни келтириш мумкин. 1998 йилнинг 1-чорагида «Истеъмолчилар ҳуқуқини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонунни бузилганлиги туфайли Тошкент вилоятида 4 та хўжалик юритувчи субъекти давлат фойдасига иқтисодий жарима сифатида 983,5 минг сўм миқдорда пул тўлашга мажбур. 9 мансабдор шахсдан маъмурий жарима сифатида 14250 сўм ундириб олинди. 7 турдаги маҳсулот эса умуман меъёрий ҳужжат талабларига номувофиқ деб топилиб, ишлаб чиқариш таъқиқланди.

Биринчи чоракда маҳсулотлар сертификацияси натижаларига кўра ҳаммаси бўлиб давлат реестрида 9980 миллий сертификатлаштириш тизимининг мувофиқлик сертификатлари ва 1197 бошқа давлатлар мувофиқлик сертификатлари қайд этилган. Биринчи чоракдаги сертификациялаш борасида олиб борилган ишларнинг натижасига кўра Ўзбекистон ҳудудига олиб кирилаётган 1572,64 минг сўм миқдорлик 4 турдаги маҳсулотлар яроқсиз деб топилган. Бинобарин, булар орасида колбаса, чой, консерва, маҳсулотлари кўпчиликни ташкил этди. Яроқсиз маҳсулот савдога чиқиб кетгандан кейин эса унинг ижтимоий-иқтисодий зарарларини қоплаш ёки бу маҳсулот истеъмол қилинганда қандай оқибатларга олиб келиши мумкинлигини тасаввур қилиш қийинмас. Мева-сабзавот маҳсулотларида мувофиқлик сертификатларини мавжудлиги бўйича 15 савдо ташкилотлари, енгил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш соҳаси бўйича 20 корхона текширилган. Умумий ҳолда 17 корхонада қоидабузарликка йўл қўйилганлиги маълум бўлди.

Текширилган 87 турдаги мева-сабзавот маҳсулотларининг 58 турида мувофиқлик сертификати мавжуд эмаслигига қарамасдан сотувга чиқарилганлиги кишини ажаблантиради. 29 турдаги маҳсулотлар истеъмол муддати ўтиб кетганлиги ҳолда сотувга чиқарилганлигини эса нима билан изоҳлаш мумкин? Корхоналарда ўтказилган давлат назорати натижасида қонунбузарлардан 2,1 млн. сўм миқдорда жарима ундирилди, 15 киши маъмурий жавобгарликка тортилиб, улардан ҳам 32,2 минг сўм миқдорда жаримага тортилди. Худди шундай қонунбузарликлар Республикамиз пойтахти Тошкент шаҳрида ҳам учраб туриши жуда ачинарли хол бўлса керак деб ўйлайман, чунки хайрли ишларда ўрнак бўлиши керак бўлган пойтахтимизнинг бу соҳадаги «пешқадам»лиги, пойтахтимиз меҳмонларини ҳамда шу ерда яшаб турган аҳолини, қолаверса шу соҳа мутахассисларини қаттиқ таассуфга солади. Ҳолбуки юқорида айтганимиздек, айбдор шахслар жазоланиб, улардан турли миқдордаги жарималар ундирилган бўлса-да, масаланинг бошқа томони-маънавий жиҳати ҳам борлигини унутмаслигимиз даркор. Ахир сифатсиз, истеъмолга яроқсиз маҳсулотини кенг омма ихтиёрига чиқараётган корхона раҳбарлари шу маҳсулот истеъмолчилари орасида ўз жигарбандлари, яқин дўст ва қариндошлари ҳам учраб қолишини, умуман инсон соғлиғини ҳеч нарса билан ўлчаб бўлмаслигини, қолаверса давлатимиз бундан катта зарар кўришини хаёлларига келтирмаслар керак.

Дарҳақиқат, халқимиз соғлиғи, фаровон турмушини тўла-тўкис таъминлаш учун давлатимиз томонидан етарли даражада ҳуқуқий асослар яратилган. Буни юқоридаги қонуннинг Олий Мажлис томонидан қабул қилинишида ҳам кўрсак бўлади. Бу ва бунга ўхшаш қонунларнинг амалда тўла ишлаши фақат шу соҳага жавобгар ташкилотлар зиммасида бўлиб қолмаслиги керак, халқимиз ҳам маҳсулот сотиб олаётганда ўз ҳуқуқларини етарли даражада кафолатланганлигини унутмасликлари керак, акс ҳолда, чиқарилган қонунларнинг жойларда қатъиян ишлаш бугунги куннинг муаммоси бўлиб турибди.

Н. АЛИМОВ ёзиб олди.

Ховос туманидаги Бобур номли ширкатлар уюшмасининг касаба уюшма қўмитаси меҳнат аҳли ижтимоий муҳофазасига алоҳида эътибор бераётир. Чунончи қўмита «Соҳибкор» қўрғонида жойлашган «Шодлик» болалар боғчасига моддий ёрдам бермоқда. Боғчада 30 кичкинтойнинг тарбияланиши учун барча шарт-шароит муҳайё этилган.

Суратда: боғча мудираси Зера Эюпова ширкат касаба уюшма қўмитаси раиси Икром Алижонов билан

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат.

МУКОФОТГА БИР ҲЎКИЗ, ЯНА ПУЛ...

Қашқадарё вилояти Касби туманидаги Алишер Навоий номли жамоа-ширкат хўжалиги асосан пахтачилик ва ғаллачиликка ихтисослаштирилган. Қишлоқларда 20 минг нафардан зиёд аҳоли истиқомат қилаяпти. Шундан 4500 нафари жамоа-ширкат хўжалигининг ишчи-хизматчиларидир. 80 дан зиёд звенолар 6 та деҳқончилик ширкатига бирлашган.

- Қаерда инсон меҳнати қадрланса, ишчи-хизматчиларнинг баракали ишлашлари, дам олишлари учун шароит етарли бўлсагина мақсадга эришилади,-дейди Хушмурод Отамуродов,- Маъмурият касабақўм томонидан қўйилган талаб ва истакларни ўз вақтида ҳал этаяпти.

Дарҳақиқат, раҳбарлар касабақўм фаолиятига эътибор бериб, ҳар томонлама қўллаб-қувватлаб турсалар ишчи-хизматчиларнинг фаоллиги, меҳнатга муносабати янада ошади.

Тажрибали раҳбар Зикриё Асроров жамоа ширкат хўжалиги бошқарувининг раиси этиб тайинлангач, касабақўм фаолиятига, ижтимоий шерикчилик билан ишлашга эътиборни кучайтирди.

Маъмурият биносидан касабақўмга алоҳида кенг ва ёруғ хона ажратилди. Зарур жиҳозлар билан таъминланди.

Касабақўм ибрати

Хушмурод Отамуродов ишончни оқлади. Меҳнат жамоаларида бўлиб ишчи-хизматчиларнинг қалбига қулоқ тутди. Муаммолар борлигини сезган заҳоти, уларни бартараф этишга ҳаракат қилди. Хўжалик маъмуриятига талаблар, янги ғоялар билан мурожаат этди.

- Ўтган йили 100 нафарга яқин ишчи-хизматчи республикамиздаги санаторийларда дам олиб, соғлиқларини тиклашди. Йўлланмалар бепул берилганлигидан улар хурсанд. Илғорларни рағбатлантириш доимий эътиборимизда. Ўтган йили пахта йиғим-терими мавсумининг якунида Хонқул Боболов саркорлик қилаётган энг илғор юқори кўрсаткичга эришган деҳқончилик ширкатига 50 минг сўм ҳамда бир бош ҳўкиз мукофотга берилди. Энг илғор звено эса бир бош қўй, 25 минг сўм пул билан тақдирланди. Моддий ва маънавий рағбат ишчиларни янада баракалироқ ишлашга ундаяпти.

Оила йилида аҳолини ижтимоий жиҳатдан муҳофаза қилишга эътибор кучайтирилди.

Наврўзи айём кунларида 120 та кам таъминланган оилаларга, ногиронларга меҳрсаҳоват кўрсатилди. Шу йилнинг ўтган даврида 30 нафар ишчи-хизматчи санаторийларда дам олиб қайтишди.

Насиб бўлса хўжалик аҳолисининг 300 нафар фарзандларини оромгоҳларга йўллаймиз,-дейди Хушмурод Отамуродов, - Ёш авлод тарбияси билан шуғулланаётган зиёлиларни ҳам иқтисодий жиҳатдан қўллаб қувватлаямиз. Буғдой, оқ мой арзон нархларда берилаяпти.

Хўжалик ҳудудидаги қишлоқларда аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатишга алоҳида аҳамият берилмоқда. Касаба уюшма қўмитасига қарашли кутубхона доимо китобхонлар ихтиёрида. Кутубхоначи Нилуфар Ҳакимованинг ташаббуси билан дала шийпонларида кўчма кутубхоналар ташкил этилган. Санъат саройи, тиббиёт масканлари, ҳаммом, сартарошхоналар, косибчилик, тикувчилик цехлари аҳоли хизматида. Киномеханик Низом Муродов автотранспорт билан таъминланган. Унинг беминнат хизматидан пахтакорлар, ғаллакорлар мамнун.

Бир гуруҳ илғор пиллакорлар учун қадимий ва навқирон Самарқанд, Бухоро, Хива шаҳарларига саёҳат уюштириш режалаштирилган.

Яқинда хўжаликда «Оналик ва болаликни соғломлаштириш маркази» фаолият кўрсата бошлади. Вилоят ижтимоий-таъминот бошқармасига қарашли бу тиббий маскан зарур жиҳозлар билан таъминланди.

Абдулла АЙИЗОВ,
«Ишонч» мухбири.

ҒОЛИБЛАР АНИҚЛАНДИ

1997 йилда Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси ҳамда «Ишонч» газетаси таҳририяти ҳамкорлигида уюштирилган «Ишонч» газетасида эълон қилинган мақолалар учун «Инсон манфаатлари - олий мақсад» кўрик-танловини ўтказиш комиссияси танлов натижаларини эълон қилди.

Биринчи ўрин Ўзбекистон касаба уюшмалари Федерацияси Кенгашининг масъул ходими Шавкат Ёқубовга «Меҳнаткаш соғлиғи-корхона бойлиги», «Сардор суръатига чизгилар», «Бахт»нинг бахтли болалари», «Ҳузур ҳаловатдан кечиб...» мақола ва лавҳалари учун берилди.

Иккинчи ўринга бир муаллиф: «Ишонч» газетасининг Наманган вилоятидаги мухбири Обиджон Жуманазаров «Касабақўм раҳбари-масъулиятли вазифа», «Тўғри гапга тўқмоқми?», «Ҳашар усулида қурилган ёки 20 кунда бунга қандай эришилди?» номли мақолалари билан муносиб деб топилди.

Учинчи ўринни ҳам бир муаллиф: «Ишонч» газетасининг Жиззах вилояти мухбири Алибой Эргашев «Ечимини ким топади?», «Режа қачон уддаланади?», «Клублар гавжум бўлсин» мақолалари билан эгаллади.

«Ишонч» газетасининг мухбири Аҳрор Самаридиновга «Ёшлар келажагимиз деймиз-у, аммо...», «Ишлаган имкон топади», «Масъулиятсизлик ҳам эви билан-да» каби танқидий мақолалари учун, «Ишонч» газетасининг Қорақалпоғистон Республикасидаги мухбири Абду Раҳмонга «Оқ олтинлик»ларнинг юксак парвози», «Бирида яхши-бошқаларида акси», «Фаолиятни янада ривожлантириш даркор», мақолалари учун ҳамда Тошкент шаҳар касаба уюшмалари кенгаши матбуот шўъбасининг мудири Улуғбек Пўлатовга «Ижтимоий ҳимоя бош мезон», «Эл соғлиги - юрт бойлиги», «Болаларни оромгоҳлар чорлайди» мақолалари учун рағбатлантирувчи мукофотлар берилди.

ШОЛИ ВИЛЬТНИНГ КУШАНДАСИ

Тасаввур қилиш қийин, лекин аниқ далилларга қараганда дунёдаги 108 мамлакатнинг умумий ҳисобда 148 миллион гектар майдонга шоли экилар экан. Ҳар бир ҳудудда етиштириладиган гуручнинг кўриниши, ранги, шакли ва мазаси ўзгача бўлади. Ундан тайёрланадиган таомларнинг хилма-хиллигини айтмайсизми...

Дарвоқе, шоликор халқимизнинг бу йил 137 минг гектар ерда тер тўкишини инобатга олсак, бу соҳа бизда ҳам анчайин тараққий этганини сезиш қийиин кечмайди.

Бу мавзуни атрофлича ёритиб бериш учун Ўзбекистон шоличилик илмий тадқиқот институтининг директор муовини, қишлоқ хўжалиги фанлари номзоди Замонхўжа Жумановга учрашдик.

- Шоли ҳаётимизда озиқ-овқат сифатида муҳим ўринни эгаллаши билан бир қаторда бу ўсимлик қишлоқ хўжалигида ҳам муҳим аҳамиятга эга. Алмашлаб экиш схемасига риоя қилинганида шоли экилган майдонларда ернинг шўри муттасил ювилиб турилади, тупроқнинг структураси яхшиланади, озиқ моддалари кўпаяди. Шоли экилган майдонларда республикамизнинг асосий экини ҳисобланган ғўзанинг энг кўп тарқалган касаллиги вильт йўқолади, ернинг доимий ювилиб турилиши натижасида турли хил заракунанда ҳашоратлар йўқотилади.

1930 йилда толали экинлар тажриба станцияси номи билан асос солинган бу даргоҳда шоличилик бўлими ҳам ташкил этилди. 1968 йилга келиб шоличилик илмий тадқиқот институти номи берилди. Бугунги кунда бу ерда иккита - нав яратиш ва агротехника бўлимлари, уларга қарашли 7 та лаборатория фаолият кўрсатмоқда. Бу бўлим ва лабораторияларда 105 киши фан билан шуғулланаётир. Улардан 1 нафари фан доктори, 6 нафари фан номзодидир.

Институтнинг асосий фаолияти ҳозир амалда қўлланилаётган 10 та навнинг ҳосилдорлигини ошириш, янги навлар устида иш олиб бориш, тажриба синовлари ўтказиб, хўжаликларга уруғликлар етказиб беришдан иборат. Бу йўлда бошқа мамлакатларда олиб борилаётган самарали изланишларни амалда қўллаш ҳам назарда тутилган. Бундай вазифаларни амалга оширишда Андижон туманининг Жалолқудуқ туманида, Хоразм вилоятининг Гурлан туманида навларни минтақада синаб кўриш ва илмий хулосалар бериш маркази ва Қорақалпоғистон филиаллари ишлаб турибди.

Фан ва техника оламида

Деҳқончилик ўсимликларининг ҳамма турлари каби шоли етиштиришда ҳам асосий мақсад эртапишар, янги навлар яратиш ҳисобига ерлар унумдорлигини оширишдан иборат. Ҳозир амалда минтақалар бўйича Тошкент, Сирдарё, Хоразм, Сурхондарё вилоятларида «Авангард» навидан кўпроқ экилади. Бу ҳосилдор навдан амалда 70-80 центнердан ҳосил олинмоқда. Қорақалпоғистон республикасида эса 70-80 фоиз майдонга «Нукус-2» нави экилади. Бу эртапишар нав ҳам 60-65 центнердан ҳосил беради. «Аланга», «Лазурний» навлари эса республикамизда кўп экиладиган шоли навларидан ҳисобланади. Ҳозирги кунда олимлар томонидан синовлардан муваффақиятли ўтган «Мустақиллик», «Истиқлол» навлари шоликорларга экиш учун тавсия этилаяпти.

Маълумки, Хитой, Камбоджа, Таиланд, Вьетнамда думалоқ навли шоли етиштирилиб келинади. Дунёнинг бошқа мамлакатларида узун донли гуруч истеъмол қилинади. «Лазурний» нави ана шу икки хил шолини чатиштириш орқали яратилди. Ҳозир вилоятлардан унинг афзаллик томонларини билдирувчи хабарлар келаяпти.

- Институт ходимлари яна қайси масалаларда кўпроқ изланаётирлар?

Бозор иқтисодиёти ҳаммамизга имкон қадар ерлардан унумли фойдаланиш, такрорий экинлар турини кўпайтиришни талаб этаётир. Буни амалда жорий этиш учун эртапишар навлар устида иш олиб бориш билан бирга олимлар кўчат усулини ҳам синовдан ўтказиб келмоқдалар. Уч йил мобайнида ўтказилган тажрибалар шоли кўчат усули билан ўтказилганида эртапишар нав 10-17 кун, ўртапишар нав 20-25 кун, кечпишар нав 25-27 кун илгари тайёр бўлишини амалда кўрсатди. Бу усул бўйича махсус семинар ўтказилиб, тавсияномалар тарқатилди. Бу йил 14 минг гектар ерга кўчат усулида шоли экиш режалаштирилган. Кўчатлар асосан эрта ўриб олинган буғдой ўрнига мўлжалланмоқда. Фақат ҳозир кўчат ўтказишга мослаштирилган техника етарли эмас.

Институт такрорий экин сифатида, алмашлаб экиш учун маккажўхори, соя, мош навларини ҳам тавсия қилади. Ҳозир соянинг уч хил нави, маккажўхорининг ва мошнинг икки хил нави институтнинг янги ҳосилдор нави сифатида тавсия қилинаётир. Соядан истеъмолга лойиқ сут ишлаб чиқариш йўлга қўйилмоқда ва яқин орада бу ҳам янги неъмат сифатида тавсия қилинади. Афсуски, маблағ йўқлиги ҳисобига хўжаликлар уруғлик ва техника олишда сусткашлик қилишади, олимлар билан алоқани мустаҳкамлаш суст.

Институт тажриба участкаларига чиқарилган янги навлар дастлаб тувакдан бошлаб ҳаётга йўлланмалар оладилар. Аста-секин 4 гектарлик, 20 гектарлик тажриба майдонларига ўтказиб борилади. Бу жараёнда 7 та лаборатория уруғликни дорилаш, меёрида ўғитлаш, зараркунандаларга қарши, касалликларга қарши кураш каби муҳим тажрибаларни ўтказиб, тавсиялар ишлаб чиқадилар. Зарур бўлса, шоличилик хўжаликлари, фермер хўжаликлари илмий даргоҳдан бошқа тавсиялар, маслаҳатлар, уруғликлар олиш имкониятига эгалар. Энг муҳими, институтимиз ўз назарияларини, илмий изланишларини бевосита деҳқонлар меҳнати билан боғлашга ҳаракат қилаётир. Чунки, ҳамкорликдаги фаолиятдан катта натижалар кутса арзийди.

Темур ҲАЙДАРОВ
суҳбатлашди.

Ҳуқуқингизни кимдан сўрашни билинг

Олдинги саҳифаларимизда Конституциявий суд ва унинг фаолияти ҳақида сўз юритган эдик. Навбатдаги суҳбатимиз Ўзбекистон Республикаси Олий судининг вазифалари ва бевосита фаолияти тўғрисида.

ОЛИЙ СУД: УНИНГ ВАЗИФАЛАРИ НИМАЛАРДАН ИБОРАТ?

Фуқароларнинг ҳуқуқий эҳтиёжларини ошириш борасида бошлаган бу дастуримиз кўпчилик муштарийларимизнинг қизиқтирган саволларига жавоб бера олади деган умиддамиз. Олий суд ҳақида умумий тушунча олиш мақсадида Республика Олий судининг судьяси, Олий суд Пленумининг котиби Аюбхон МУҲАММАДИЕВГА бир неча саволлар билан мурожаат қилдик.

- Республика Олий суди, қуйи судлардан фарқли ҳолда қандай ишларни амалга оширади? Унинг вазифалари нималардан иборат?

- Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 110 - моддасига мувофиқ Олий суд - фуқаролик, жиноий ва маъмурий судлов соҳасида суд ҳокимиятининг Олий органи ҳисобланади. Олий суд - Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоятлар, шаҳар, туман ва ҳарбий судлари фаолияти устидан назорат олиб бориш ҳуқуқига эга. Бинобарин, судларнинг судлов фаолияти устидан бошқа бирон-бир орган назорат олиб бориши мумкин эмас. Олий суд қабул қилган процессуал ҳужжатларни Ўзбекистон Республикаси ҳудудига қарашли барча корхоналар, ташкилотлар, жамоат бирлашмалари, муассасалар, бирлашмалар, мансабдор шахслар ҳамда фуқаролар томонидан бажарилиши мажбурийдир. Чунки кучга кирган суд ҳужжати Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси қабул қилган Қонунлар кучига эгадир.

- Олий судда масалаларни кўриб чиқиш тартиблари ҳақида гапириб ўтсангиз.

- Олий суд ўз фаолиятини асосан учта босқичда амалга оширади:

Биринчи босқичда - Олий суднинг судлов ҳайъатлари, уч судьядан иборат таркибда ишларни биринчи босқичда, кассация ва назорат тартибида кўради. Бунда асосан Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал, Жиноят-процессуал кодексларида ва «Судлар тўғрисида»ги Қонунда кўзда тутилган қоидаларга биноан масалаларни кўриб чиқади.

Иккинчи босқичда - Олий суд Раёсати - ишларни назорат тартибида кўради; суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўради; Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди, вилоят судлари, Тошкент шаҳар суди ва Қуролли Кучлар ҳарбий суди раисларининг қонун ҳужжатларини қўллаш амалиёти тўғрисидаги маърузаларини тинглайди; судлов ҳайъатлари ишини ташкил қилишга оид масалаларни кўради; қонун хужжатларида ўзига берилган бошқа ваколатларни амалга оширади.

Учинчи босқичда - Олий суд Пленуми -асосий ваколатлари ҳақида тўхталадиган бўлсак, суд амалиётини умумлаштириш натижаларини кўриб чиқади ва қонун ҳужжатларини қўллаш масалалари юзасидан дастурий кўрсатмалар беради, ишларни назорат тартибида кўради. Муайян ишларни назорат тартибида кўриш чоғида Олий суд судъясининг иш ҳолатлари ва протест важлари ҳақидаги маърузасини тинглайди. Сўнгра Республика Бош прокурорининг хулосаси эшитилади. Муҳокамадан сўнг протест овозга қўйилади. Пленум аъзолари овоз беришда бетараф қолишлари мумкин эмас. Протест юзасидан қарор Пленум аъзоларининг кўпчилик овози билан қабул қилинади. Кўпчиликнинг овозини олмаган протест рад қилинган ҳисобланади. Шундан сўнг навбатига қараб бошқа таклифлар овозга қўйилади. Қабул қилинган қарорга қарши бўлган Пленум аъзоси ўз мулоҳазаларини ёзма равишда билдириш ҳуқуқига эга бўлиб, бу фикр Пленум мажлисининг ёзма баёнига қўшиб қўйилади. Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш жоизки - Олий суд Пленуми энг юқори суд босқичи бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Олий суди судьялари ва Қорақалпоғистон Республикаси Олий судининг раисидан иборат таркибда иш олиб боради.

Пленум мажлисида Ўзбекистон Республикаси Бош прокурори, Адлия вазири қатнашади. Олий суд Раисининг таклифига биноан Пленум мажлисида судьялар, Олий суд ҳузуридаги Илмий-маслаҳат кенгаши аъзолари, вазирликлар, идоралар, илмий муассасалар, бошқа давлат органлари ва жамоат бирлашмалари вакиллари иштирок этишлари мумкин.

- Демак, охирги хулосани Олий суд Пленуми чиқаради. Пленум қарорлари устидан ҳам протест берилиши мумкинми?

- Ҳаракатдаги ЖПКнинг талаби бўйича фақат Олий суд Пленуми муайян иш бўйича ўзининг олдинги чиқарган қарорини қайта кўриб чиқиш ҳуқуқига эгадир. Олий суд Пленумининг дастурий кўрсатмалари Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатларига мувофиқ эмаслиги ҳақида Олий суд Раиси тақдимнома киритиш ҳуқуқига эга. Олий суд Раёсати қарорлари устидан Пленумга протест билдириш ҳуқуқига эга бўлган бошқа шахслар эса, Пленум қарори устидан протест билдиришни Олий суд Раисидан илтимос қилишлари мумкин. Бу илтимослар Олий суд Раиси учун мажбурий эмас.

- Биринчи босқич суди қарорлари устидан норози томонларнинг шикоят бериш тартиби ва уни кассация босқичида кўриш муддати тўғрисида тўхталсангиз.

- Ҳаракатдаги Жиноят-процессуал ва Фуқаролик процессуал кодекслари талабига биноан кассация шикоятлари ва протестлари кассация босқич суди номига ёзилади, лекин ҳукм, ҳал қилув қарори ёки ажрим чиқарган суд орқали берилади. Бу ўринда шуни таъкидлаш лозимки Жиноят-процессуал кодексининг 479-моддасига биноан муайян жиноят ишлари бўйича судланган, оқланган шахс, уларнинг ҳимоячи ва қонуний вакиллари, жабрланувчи, фуқаровий даъвогар, фуқаровий жавобгар ҳамда уларнинг вакиллари суднинг ҳукми, ажрими, қарори устидан шикоят беришга, прокурор ва унинг ўринбосари эса, протест билдиришга ҳақлидирлар. Амалдаги фуқаролик процессуал кодексига асосан фуқаролик ишлари бўйича суд қарорлари устидан фақатгина томонлар шикоят бериш ҳуқуқига эгадирлар. Шундай экан, бошқа шахсларнинг шикоят беришларига ҳуқуқий асос мавжуд эмас. Жиноят-процессуал кодексининг талабига кўра биринчи поғона судининг ҳукми ёки ажрими устидан шикоят ва протестлар улар эълон қилинган кундан эътиборан ўн кунлик муддат ичида, маҳкум, оқланган шахс, жабрланувчи томонидан эса, унга ҳукм ёки ажримнинг нусхаси топширилган кундан эътиборан шу муддат ичида берилиши мумкин. Тарафлар шу муддат давомида иш билан суд биносида танишишга ҳақлидир. Белгиланган муддатдан кейин берилган шикоят ёки протест оқибатсиз қолдирилади. Ҳукм устидан шикоят бериш ёки протест билдириши муддати узрли сабабларга кўра ўтказиб юборилган ҳолларда кассация тартибида шикоят бериш ёхуд протест билдириш ҳуқуқига эга бўлган шахслар ҳукм чиқарган судга муддатни тиклашни сўраб мурожаат қилишлари мумкин. Бу муддатни тиклашни рад этилганлиги устидан юқори судга шикоят бериш ёхуд протест билдириш мумкин, у муддатни тиклашга ва ишни хусусий шикоят ёки протест бўйича кўриб чиқишга ҳақлидир. Кассация шикояти берилиши ёки кассация протести билдирилиши ҳукмни ижро этишни тўхтатиб туради. Ҳукм чиқарган суд ишни шикоятлар, протестлар ва улар юзасидан билдирилган эътирозлар, шунингдек, тақдим этилган қўшимча ҳужжатлар билан бирга ўн кундан кечиктирмай кассация босқич судига юборади. Бу муддат алоҳида ҳолларда юқори суд раиси ёки унинг ўринбосари томонидан кўпи билан йигирма кунга узайтирилиши мумкин. Биринчи босқич судининг раиси кассация шикояти ёки протести тушган иш юқори судда кўриладиган кун ва жойни белгилайди ва тегишли шахсларни хабардор қилади.

1998 йилнинг 1 январидан амалга киритилган Фуқаролик процессуал кодексининг талабига биноан суднинг ҳал қилув қарори чиққан кундан эътиборан йигирма кун ичида тарафлар ва ишда иштирок этишга жалб қилинган шахслар ҳал қилув қарори устидан кассация шикояти беришлари, прокурор протест келтириши мумкин. Кўрсатилган муддат ўтганидан кейин берилган шикоят (протест) кўрилмасдан қолдирилади ва шикоят (протест) берган шахсга қайтарилади. Ўтказиб юборилган муддатни тиклаш масаласи ушбу кодекс асосида ҳал этилади, ишда иштирок этувчи шахслар қонунда белгиланган муддатни суд узрли деб топган сабабларга кўра ўтказиб юборган бўлсалар, мазкур муддат тикланади. Ўтказиб юборилган процессуал муддатни тиклашни рад этиш тўғрисида суд чиқарган ажрим устидан хусусий шикоят берилиши ёки хусусий протест келтирилиши мумкин. Ушбу кодекснинг талабига мувофиқ судья ёки суд раиси кассация шикояти ёки протестини олгандан сўнг ҳал қилув қарори устидан шикоят бериш ёки протест келтириш учун белгиланган муддат ўтган вақтдан эътиборан ўн кун ичида ишни тушган шикоят ёки протест билан бирга кассация босқич судига юбориши шарт.

Ишни кассация босқичида кўриш муддатларига тўхталадиган бўлсак, бу ерда ҳам муддатлар турлича белгиланган. Вилоят ва унга тенглаштирилган судларда кассация ёки назорат босқич суди жиноят ишини шикоят ёки протест келиб тушган кундан бошлаб ўн беш кунлик муддат ичида, Олий суд эса, бир ойдан кечиктирмай кўриб чиқишга киришиши лозим.

Иш ўта мураккаб бўлган тақдирда ва бошқа фавкулодда ҳолларда тегишли суд раиси бу муддатни кўпи билан ўн беш кунга, Олий суд раиси ёки унинг ўринбосари эса, кўпи билан бир ойга узайтириши мумкин.

Фуқаролик ишларни кассация босқичида кўриш муддатлари бироз фарқлироқ белгиланган. Фуқаролик процессуал кодексига биноан, вилоят ва унга тенглаштирилган судларда кассация шикояти ёки протести бўйича тушган ишни, у келиб тушгандан эътиборан йигирма кундан кечиктирмай кўриши лозим. Иш ўта мураккаб бўлган ёки бошқа фавқулодда ҳолларда тегишли суднинг раиси бу муддатни кўпи билан яна ўн кунга кечиктириши мумкин.

Олий суд кассация шикояти ёки протести бўйича тушган ишни у келиб тушган кундан эътиборан бир ойдан кечиктирмай кўриб чиқиши лозим. Алоҳида ҳолларда Олий суднинг Раиси ёки унинг ўринбосари бу муддатни кўпи билан яна бир ойга кечиктириши мумкин.

Албатта, ишни кассация босқичида кўриш муддати кечиктирилган тақдирда томонларга иш кўриладиган кун олдиндан хабар қилиб қўйилиши лозим. Кўриб турганингиздек, агар Олий Суд олиб бораётган ишлар тўғрисида гапирадиган бўлсак, ҳали бери суҳбатимиз тугамайди. Сабаб ишимиз жиддий жараёнлардан иборатдир. Шунинг учун ҳам фуқароларни қизиқтирган энг муҳим жараёнлар ҳақида тўхталиб ўтишга ҳаракат қилдим. Уйлайманки, ушбу суҳбатимиз орқали фуқаролар Олий суд фаолиятининг асосий йўналишлари тўғрисида қисман бўлса-да тушунчага эга бўладилар.

-Жавобларингиз учун ташаккур.

Дилором КАРИМ қизи,
«Ишонч» мухбири.

ҚОНУНДА АДОЛАТ УСТИВОР

Президентимиз айтганидек, одамлар кўп вақтлар судларни жазоловчи орган, деб тушуниб келди. Бунга тўлиқ асос бор. Чунки, судга илгари турли хил усуллар билан «раҳбарлик» қилиб келишарди. Бугун судлар ишига ҳеч ким қонунсиз аралашмайди. Барча ишлар қонунлар асосида ҳал қилиниб келинмоқда.

Тўғри, судьяларнинг тажрибасизлиги, терговнинг тўлақонли бўлмаганлиги туфайли судлар фаолиятида камчиликлар учраб туради. Лекин жиноий ва фуқаролик ишлари томонларнинг шикоятлари асосида вилоят ва юқори суд органлари томонидан кўриб чиқилади. Шу орқали адолатни қарор топтириш имконияти вужудга келади. Суд ҳокимияти фақат ҳақиқий демократик қонунлар асосидагина бир меъёрда, унумли фаолият кўрсатиши мумкин.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясида суд ҳокимияти қонун чиқарувчи, ижро этувчи ҳокимиятлардан, партиялардан ва турли бирлашмалардан мустақил равишда иш олиб бориши кўрсатилган. Бу катта маъсулият. Унинг юкини кўтарган ҳолда адолатли ҳукм чиқариш асосий вазифадир.

Ҳаммани ташвишга солаётган, оғир жиноятлар содир қилаётган, одам ўлдириш, наркотик моддалар билан шуғулланиш, номусга тегиш, ўғирлик, безорилик каби жиноятларга судлар томонидан қонунда кўрсатилган қаттиқ чоралар кўплаб қўллаб келинмоқда. Масалан, қасддан одам ўлдиришда айбли топилган қаршилик Райимбердиев Маҳмуд, Камолов Тошниёз, шаҳрисабзлик Шайдуллаев Абдухалил, қамашилик Ҳайдаров Анварларга ўлим жазоси берилган бўлса, тергов органлари томонидан давлат ва жамоат мулкини талонтарож ва мансаб мавқеини суистеъмол қилишда айбланган Деҳқонобод туманидан Ҳамроева Зарҳол, Косон туманидан Аллаёров Нормуродлар суд томонидан айбсиз, деб топилиб оқландилар.

Ўз навбатида судланувчиларга нисбатан жазо тайинлашда жиноятларни содир қилиниши сабаблари, жиноятда иштироки синчков текширилади ва шахси ҳисобга олинади. Масалан, тергов органлари томонидан нишонлик Мавлонова Фароғат эри Холов Исломни қасддан ўлдиришда айбдор деб топилиб, ҳибсга олинган. Иш вилоят судига ўтказилди. Судда аниқланишича, улар 1985 йилдан буён эр-хотин бўлиб яшаган. Ўрталарида 3 нафар болалари бўлишига қарамасдан Холов мунтазам равишда хотини Фароғатни уриб, қийнаб келган. Фароғат милиция ва фуқаролар йиғинига мурожаат қилган, лекин фойдаси бўлмаган. Бир неча марта отаонасиникига кетиб қолган. Болалари туфайли яраштиришган. 1996 йилнинг 10 июль куни кечаси Холов спиртли ичимлик истеъмол қилиб, хотинини уриб хўрлайди. Бундан безор бўлиб кетган Фароғат эри ухлаганидан сўнг, мотоциклдан бензин олиб, эрини устига қуйиб олов бериб юборган. Натижада Холов бадани куйиб касалхонага ётқизилган. Кўрсатилган ёрдам туфайли у тирик қолган. Судда Мавлонова Фароғатнинг барча важлари тасдиқланди. Эри доимий равишда уриб, хўрлаб келганлиги, маст бўлиб уни азоблаб бир неча марта яланғоч чиқариб юборганлиги, бу ҳақда тегишли жойларга мурожаат қилганлиги исботланди. Суд унга шартли жазо бериб, қамоқдан бўшатди. Фароғатни сурункали равишда уриб, хўрлаб келганлиги учун Ислом Холов суд залидан қамоққа олинди ва 5 йилга озодликдан маҳрум бўлди.

Кўпгина фуқароларимиз қачонки, уларни турли жазолардан озод қилишса, суд ҳукмини адолатли, деб ўйлашади. Лекин қонун олдида барчанинг тенглиги, қилмишига яраша қонуний жазо тайинланишини адолатли, деб ҳисоблаш лозим.

Курбон НУРМАТОВ,
Қашқадарё вилоят судининг раиси.

Ҳуқуқий саҳифа

Фаоллар билан ҳамкорликда

Милиция капитани Тоҳир Зиёев Оҳангарон шаҳар ички ишлар бўлимида участка нозири вазифасида ишлайди. Унга қарашли ҳудудда 6 минг нафардан зиёд аҳоли истиқомат қилади. Нозир эл осойишталигини сақлашда фаоллар билан бирга ишлаётгани яхши самара бермоқда.

Суратда: капитан Т.Зиёев фаоллар билан бирга.

Ҳусанбой АВВАЛОВ олган сурат.

ХЎЖАЛИК СУДИ: МАТБУОТ: МУНОСАБАТ

Республика Олий хўжалик суди ташаббуси билан ўтказилган матбуот конференцияси ўзида шу йўналишни кашф этди. Олий хўжалик судида бўлиб ўтган учрашувда Олий хўжалик суди раиси М.Абдусаломов хўжалик суди фаолияти моҳияти, қўлга киритилаётган ютуқлар, олдинда турган муаммолар, улар ечими хусусидаги ишлар ҳақида сўзлаб берди. Хусусан, «Хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий ночорлиги ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш тўғрисида»ги Фармоннинг бажарилиши бу борадаги ишларнинг бош йўналиши эканлиги таъкидланди.

Хўш, бу муаммолар, умуман хўжалик қонунчилигига оид ишлар матбуот нашрларида қандай ёритилаяпти? Журналистлар бу борада ўз тўғри йўналишларини топиб олишганми? Хўжалик суди аъзоларининг матбуот билан алоқалари қандай? Кейинги мунозараларда шу ҳақда сўз борди.

Биздан сўрабсиз...

Шифохонанинг II жарроҳлик бўлимида шифокор бўлиб ишлар эдим. 1995 йили бўлимнинг таъмирланиши муносабати билан III-жарроҳлик бўлимига ишга ўтишга рози бўлдим. Кейинчалик II-бўлим ёпилди. Яқинда маълум бўлишича, мен ҳомиладорлик ва туғиш таътилида бўлган аёлнинг ўрнига қабул қилинган эканман. Лекин менинг хабарим йўқ эди ва буйруқда бу ҳақда ёзилмаган эди. Энди ишдан бўшашинг керак дейишмоқда. Нима қилишим керак?

Азиза САИДҚОСИМОВА,
Навоий вилояти

Таҳририятимизга келаётган хатларнинг кўпчилик қисмини асосан иш жойларида штат қисқариши муносабати билан ҳар хил ҳолатларда ишдан бўшаш ёки бўшатиш масалалари бўйича саволлар ташкил қилади. Шу муносабат билан Республика соғлиқни сақлаш ходимлари касаба уюшмалари Бош ҳуқуқий нозири Карим Мухторовга мурожаат қилдик.

- Амалдаги қонунга кўра аёлларга ҳомиладорлик, туғиш таътиллари, бола икки ва уч ёшга тўлгунга қадар парваришлаш учун таътиллар берилади. Ҳомиладорлик ва туғиш таътили тугаганидан сўнг аёлнинг хоҳишига кўра боласи икки ёшга тўлгунга қадар қисман ҳақ, яъни нафақа тўланадиган таътил берилади. Бола икки ёшга тўлгандан кейин аёлнинг хоҳишига кўра бола уч ёшга тўлгунга қадар болани парваришлаш учун иш ҳақи сақланмайдиган қўшимча таътил ҳам берилади. Аёлни бу даврда, яъни ҳомиладорлик даврида ва боласи уч ёшга тўлгунга қадар Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 237-моддасига мувофиқ иш берувчининг ташаббуси билан меҳнат шартномасининг бекор қилинишига йўл қўйилмайди. Корхона тугатилганда ҳам бундай аёл бошқа ишга жойлаштирилиши шарт.

Сиз бир бўлимнинг таъмирланиши муносабати билан бошқа бўлимга ҳомиладорлик ва болани парваришлаш таътилида бўлган аёлнинг ўрнига ишга ўтказилганингизда иш берувчи томонидан бу ҳақда огоҳлантирилган ва буйруқда шу сабаб кўрсатилган бўлиши керак эди.

Агар сиз бу ҳақда огоҳлантирилмаган бўлсангиз, буйруқда бошқа бир аёлнинг ўрнига вақтинча ишга ўтказилаётганингиз кўрсатилмаган бўлса, унда бир ўринга икки ходим тўғри келипти. Бу ҳолда сиздан олдин шу лавозимда ишлаган ходим ишга чиққанда иш берувчи қисқартириш ўтказишига тўғри келади.

Меҳнат кодексининг 102-моддасига асосан иш берувчи ходимлар сони (штати)нинг қисқариши муносабати билан меҳнат шартномасини бекор қилиш нияти ҳақида ходимларни икки ой олдин ёзма равишда огоҳлантириши шарт.

Огоҳлантириш муддати даврида ходимга бир кун иш ҳақи сақланадиган вақт берилади. Бу бўш куннинг аниқ куни иш берувчи томонидан белгиланади.

Икки ой давомида иш берувчи ходимни бошқа ишга жойлаштириш, ходим эса ишга жойлашиш чораларини кўришлари керак.

Бу икки ойлик огоҳлантириш муддати томонларнинг келишувига биноан пуллик компенсация билан алмаштирилиши мумкин.

Икки ойлик огоҳлантириш муддати ўтганда ҳам ходимларни бошқа ишга жойлаштиришнинг имконияти бўлмаса, ёки ходим таклиф қилинган ишларга ўтишдан бош тортса (далолатнома тузилиши керак), унда иш берувчи Меҳнат кодексининг 103-моддасига асосланиб қайси бир ходимни шу лавозимда қолдириш масаласини кўриб чиқади.

Қонуннинг бу моддасига мувофиқ ходимлар сони (штати) қисқариши муносабати билан меҳнат шартномаси бекор қилинишида ишда қолдириш учун имтиёзли ҳуқуқ малакаси ва меҳнат унумдорлиги юқорироқ бўлган ходимга берилади.

Агар ходимларнинг малакаси ва меҳнат унумдорлиги бир хил бўлса, Меҳнат кодексининг 103-моддасида кўрсатилган еттита сабаблар ўрганиб чиқилади ва қайси бир ходимга ишда қолишлик афзаллиги берилиши аниқланади.

Қайси бир ходим билан меҳнат шартномаси бекор қилиниши керак эканлиги аниқлангандан сўнг, иш берувчи Меҳнат кодексининг 101-моддасига амал қилган ҳолда ходимни Меҳнат кодексининг 100 моддаси, I-қисм, 1-банди билан ишдан бўшатишни сўраб касаба уюшма қўмитасига ёзма равишда мурожаат қилади. Касаба уюшма қўмитаси ўн кунлик муддат ичида бу масалани кўриб чиқади ва ходимни ишдан бўшатишга розилик берилганлиги ёки берилмаганлиги тўғрисидаги қарори ёзма равишда хабар қилинади. Агар касаба уюшма қўмитаси ходимни ишдан бўшатишга розилик берган бўлса, иш берувчи қарор қабул қилинган кундан бошлаб бир ой муддат ичида ходим билан Меҳнат кодексининг 100-моддаси I-қисмининг 1-банди асосида штат қисқариши муносабати билан ходим вазифасидан озод қилинади ва ходимга Меҳнат кодексининг 109-моддасига мувофиқ ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган ишдан бўшатиш нафақаси тўланади.

Ҳозирги кунда сиз ишдан бўшатилмагансиз, фақат огоҳлантирилгансиз.

Сизни ишдан бўшатиш тўғрисида буйруқ чиқса ва сиз буйруқдан норози бўлсангиз Меҳнат кодексининг - 270-моддасига асосан ариза билан бир ой муддат ичида судга мурожаат қилишга ҳуқуқлисиз.

Инсон ҳуқуқлари— бош масала

Бухоро вилояти ҳокимлигида К.Аденауэр номидаги жамғарма, шу жамғарма дўстлик клуби, журналистларни қайта тайёрлаш халқаро маркази ва вилоят ҳокимлиги ҳамкорлигида «Сайловолди дастур» мавзуида семинар ўтказилди. Унинг иштирокчилари- «Камолот» жамғармаси вилоят бўлими, вилоят хотин-қизлар қўмитаси вакиллари, тадбиркорлар ва журналистлар, вилоят ҳокимининг ўринбосари Н.Очилов, К.Аденауэр номидаги жамғарма худудий вакили В.Шрайбернинг табрик сўзларини тингладилар. Семинарнинг мақсад ва вазифалари ҳақида унинг қатнашчиларига тўлиқ маълумот берилди.

Семинарни вилоят ҳокимининг ўринбосари Н.Очилов очди.

Семинарда Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили, профессор С.Рашидова «Ўзбекистонда ислоҳотлар жараёни, бораётган айни дамда Олий Мажлис инсон ҳуқуқлари бўйича вакили зиммасидаги вазифалар», журналистларни қайта тайёрлаш халқаро маркази семинари раҳбари И.Абдухолиқов «Олий Мажлис инсон ҳуқуқлари бўйича вакили фаолиятининг оммавий ахборот воситаларида ёритилиши» мавзуларида маърузалар ўқидилар.

Семинар қатнашчилари Бухоро вилояти ҳокимлиги ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари, ҳарбий сафарбарлик ва фавқулодда вазиятлар масалалари бўйича гуруҳ раҳбари Ф. Холовнинг «Инсон ҳуқуқлари ва фуқароларнинг мурожаатлари юзасидан вилоят ҳокимлигида амалга оширилаётган тадбирлар мавзуидаги маърузасини ҳам тингладилар.

Семинар қатнашчилари ўзларини қизиқтирган саволларга жавоблар олдилар.

А.ИСТАМОВ

СЕРТАШВИШ КУНЛАР

Денов шаҳар марказидаги К.Ниёзий, ҳамда Акмал Икромов маҳаллаларида катта нозир бўлиб ишлаётган милиция майори Файзулло Собировни кўпчилик яхши танийди ва иззат ҳам қилади.

...Ишни ҳар куни эрта тонгдан бошлайдиган Файзулло аканинг ишхонасига тунов куни биринчи бўлиб келган «Саккиз чинор» чойхонаси мудири Бобожон Раҳмонов шундай деди:

- Ўртоқ майор, икки кун аввал олдингизга келишим керак эди. Андиша қилиб кела олмадим. Уч кечадан бери чойхонамизга ўғри кираяпти. Ўтган уч кечада ҳам чой, ўсимлик ёғи, сигарет, ароқларни ўғирлаб кетишаяпди. Нима қилишга ҳам ҳайронман. Бошим қотиб қолди. Менга ёрдам беринг.

- Ўғирлик ҳар кечаси содир этилаяпти, дедингиз. Эшик, дераза ромлари бузиладими? - сўради майор.

- Йўқ, на эшик, на дераза ромлари бузилади. Лекин ўғирлик барибир содир бўлаяпти... шунисига ҳайронман.

Файзулло ака шундан сўнг узоқ ўйга чўмди, ўзича нималарнидир режалаштирди. Сўнгра Бобожон акага юзланиб деди:

- Иш бироз чигал экан. Ўғрилар ўта ишига пишиқ ёки бўлмаса энди тетапоя бўлаётган ўсмирлардир. Чунки деразангиз ойналаридан бир киши бемалол кириб кетаверади. Шунинг учун бу кеча ўзингиз чойхонада тунайсиз. Мен эса ишхонада бўламан. Бирон-бир шарпани сезишингиз биланоқ менга қўнғироқ қиласиз. Одатдагидай қоронғу тушгач, Бобожон ака чойхона ичкарисида тунади.

- Айни туннинг ярми оққан маҳали эди. Тахминан соат иккилар бўлганди. Чойхона тепасида икки кишининг овози эшитилди. Бобожон ака воқеани қандай кечишини сабр билан кузатиб турди. Улар (ўғрилар) тепадаги шифернинг бир донасини авайлаб олиб, ичкарига тушди. Бўйнига тўрва-халта осиб олган бу икки норғул йигит токи идишлари тўлгунга қадар тушган нарсаларни солаверишди. Улар энди кетишга шайланиб туришган эди... ичкари хонадан электр чироғини ёқиб, «Тўхта муттаҳам!» деган овозни эшитиб, сесканибми, қўрқибми, қўлтиғидаги ўғирлик молларни ҳам ерга ташлаб юборишди. Воқеадан хабардор бўлган участка нозири Файзулло Собиров етиб келди. Майорнинг тахминлари бу сафар ўз исботини топди. Ўғирлик қилиб, текин пул топиш йўлига ўтган бу икки ўғри ҳам мактаб ўқувчилари экан.

Ўша кечанинг ўзидаёқ улар туман ички ишлар бўлимига келтирилди. Ота-оналари ҳам чақиртирилди. Маълум бўлишича, ҳар иккаласининг ҳам ота-онаси кейинги икки йил ичида болалари тарбияси билан мутлақо шуғулланмай қўйишган экан. Натижада болалар... чойхонага ўғирликка тушаётган экан. Ўғирланган барча нарсалар Бобожон акага қайтарилди.

Яқинда яна бир воқеа бўлди. Шаҳар марказида қурилаётган бозор майдонида ҳар бири беш минг сўмдан бўлган тўртта панжара ўғирланганлиги, уни топиш кераклиги ҳақида бошлиқлардан буйруқ келди. Файзулло Собиров из олди. Воқеа жойига етиб келди. Нозирда велосипед излари негадир шубҳа уйғотди. Ёнидаги одамлар билан бирга шу из бўйлаб йўлга тушди. Велосипед изи Парпиев деган одамнинг хонадонига, ҳовлисига олиб борди. Хонадон соҳиблари милиция ходимларини кўриб ҳанг-манг бўлиб қолишди. Шунда Файзулло ака келишининг сабабларини маълум қилди.

- Бундай қилиб кун кўргандан кўра ўлган афзал- дейишди хонадон эгалари, майли, текшириб кўрингизлар...

Бундай ишларни кўра-кўра кўзи пишган Ф.Собировнинг диққатини экин майдонидаги янги қазилган тупроқ ўзига тортди. Ўша ерни кавлаштириб, ўғирланган панжарани топган майор уй эгаларига ҳеч нарса демай, тезкор гуруҳ вакиллари билан ҳужжат ишларини тахлади. Вояга етмаган А.Парпиевнинг ишини туман судига чора кўришлик учун ошириб юборди.

Шундай қилиб, яна бир жиноятнинг пайи қирқилди. Бундай воқеалар участка нозирининг фаолиятида кўплаб топилади.

Умрининг ярмидан кўпроғини милиция ҳаётига бағишлаган Файзулло Собировдан бу касбга қандай келиб қолганлиги ҳақида сўрадик.

- Армиядан қайтиб келган пайтларим эди. Эрта индин ўқишга кетаман деб мўлжал қилиб юргандим. Карим Аҳмедов деган дўстим уйимизга келиб қолди ва «Милицияга ишга кирсанг, яхши бўларди»- дея таклиф қилиб қолди. Шу-шу бўлди ҳаётимда туб бурилиш бўлди. Милицияга ишга ўтдим. Мана, ўшандан бери ҳам қарийб ўттиз йил ўтиб кетибди...

Денов туман ички ишлар бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи Жума ака Содиқов шундай деди:

- Файзулло ака жамоамиздаги иззати баланд оқсоқолларимиздан биридир. Ёшларга меҳрибон устоз. Касбига гард юқтирмаган одамлардан бири ҳам шу одам бўлади. Ёшларга ҳар гал гап орасида: «Одам ишласа, майор Собировдек ишлаш керак», деб қайта-қайта таъкидлайман.

Милиция майори Файзулло Собиров нотекис, аммо ёруғ йўлни босиб келаяпти. Унинг ҳар бир куни ташвишларга, эл дардига бурканган дир.

Рустам ДАВЛАТ,
«Ишонч» мухбири.

Абу Райҳон Беруний таваллудининг 1025 йиллиги олдидан

БУЮК АЛЛОМА ВАТАНИДА

Мамлакатимизда ҳар йили оламшумул тадбирлар, жаҳон фани ва маданиятига ҳадсиз-ҳисобсиз улуш қўшган олимлар ва мутафаккирларнинг ўзига хос юбилейлари ўтказилмоқда. Ҳали-ҳануз халқимиз қадим ва ҳамиша навқирон Бухоро ва Хива шаҳарларининг икки ярим минг йиллик улкан тантаналари таасуротлари билан яшаяпти. Чунки, дунёнинг ҳеч бир давлатида бир йўла икки шаҳарнинг 25 асрлик тўйи бўлмаган эди.

Бу йил ҳам улкан воқеаларга бой бўлади. Қомусий билим соҳиби ал-Фарғоний, мусулмон оламида Қурьони каримдан кейин иккинчи ўринда муққаддас саналган «Ал жомиь ас-саҳиҳ» - «Ҳадислар» муаллифи Имом Бухорийнинг қутлуғ юбилейлари ўтказилади. Мамлакатимиз мустақиллигининг 7 йиллиги нишонланадиган сентябрь ойида жаҳон цивилизациясига катта ҳисса қўшган Абу Райҳон Беруний таваллудининг 1025 йиллигини муносиб тарзда нишонлашга олимнинг ватани Беруний шаҳрида қизғин тайёргарликлар кўрилаяпти.

Биз яқинда буюк алломанинг туғилиб ўсган ватани Беруний шаҳрида юбилейга кўрилаётган тараддуднинг бориши билан танишдик. Ана шу қутлуғ тадбир-олим юбилейини ўтказиш билан боғлиқ баьзи муҳим ишлар ҳусусида Беруний тумани ҳокимияти масьул ходими Қурбонбой Шониёзов билан мулоқотда бўлдик.

-Ватандошимиз туғилган кунни муносиб кутиб олиш ҳаракати, айтиш мумкинки, бутун Берунийликлар, тўғрироғи умумҳалқ ҳаракатига айланиб кетди. Қорақалпоғистон республикаси раҳбарияти, туман ҳокимияти ва «Беруний авлодлари» халқаро жамғармаси саьй-ҳаракатлари билан юбилейни ўтказишга қизғин тайёргарликлар бошлаб юборилди. Дастлаб Нукус - Тўрткўл магистрал йўли бўйида, қадимий Кат шаҳри харобаларига яқин жойда Беруний музей мажмуи ва унинг номи билан аталувчи истироҳат боғи барпо қилишга киришилди. Бу ерда мақбара, музей, кутубхона, жаҳон андозаларига тўла жавоб берадиган меҳмонхона ва бошқа маданий-маърифий бинолар қад кўтармоқда. 12,5 гектар майдонни эгаллайдиган истироҳат боғига 5 минг тупдан ортиқ ҳар хил мевали ва манзарали дарахт кўчатлари ўтқазилди.

-Қурилишдан ташқари юбилейга таалуқли бўлган қандай тадбирларни таькидлашни истар эдингиз?

-Юбилей дастурига мувофиқ туман ҳокимлиги ва «Беруний авлодлари» халқаро жамғармаси томонидан таълим-тарбия ишларида энг кўзга кўринган талабалар ва ўқувчиларга махсус стипендиялар белгиланди. Стипендия икки иш ҳақи миқдорида бўлиб сўнгги икки йилда аъло баҳоларга ўқиган, Беруний бобомизнинг ҳаёти ва фаолиятидан яхши хабардор, фан олимпиадалари ва танловларда, жамоат ишларида фаол қатнашган, ўзининг одоби, икроми билан бошқаларга ўрнак бўлган, илмга, адабиётга ҳамда санъатга қизиқувчан ёшларга берилади.

Шунингдек, бундан икки йил олдин Беруний тумани хокимлиги қошида «Мерос» илмий экспедицияси ташкил этилган эди.Ўтган даврда шу экспедиция аъзолари тумандаги бир қатор тарихий ўринларда бўлишиб, уларнинг ҳозирги ҳолати билан танишиб улар асосида ҳужжатли фильм тайёрланди.

-Маълумки, ал Беруний ҳаёти ва илмий фаолиятининг энг гуллаган даври Хоразмийлар пойтахти-Урганч шаҳри билан бевосита боғлиқ. Ҳозир бу шаҳар қолдиқлари Туркманистон мамлакатининг Кўҳна Урганч шаҳри яқинида жойлашган. Буюк аллома ўз даврида «Маъмун академияси»нинг ўзига хос раҳбари ҳам бўлган. **Демак, берунийликлар буюк бобокалонларининг Урганч шаҳридаги ҳаёти ва илмий фаолияти билан қизиқиши ҳам табиий, албатта. Шундай эмасми?**

-Тўғри таъкидладингиз. Ал-Берунийнинг Ибн Сино сингари жаҳонни лол қолдирган олимлар билан ҳамкорлиги ҳам худди Урганч шаҳри билан боғлиқдир. Шунинг учун ҳам «Мерос» илмий экспедицияси аъзолари бу табаррук жойларга бориб қайтиши табиийдир. Экспедиция аъзолари Урганчга бир неча бор сафар қилишди.

Шаҳардаги музей қўриқхонадаги Берунийнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти билан боғлиқ ноёб тарихий ҳужжатлардан ал-Берунийнинг музей мажмуига нусхалар олишни дилимизга тугиб қайтдик.

Шунингдек, илмий экспедиция аъзолари Кўҳна Урганчдаги «Дошмасжид» давлат тарихий-маданий музейида, Нажмиддин Кубро мақбараси, Эрарслон, Ануштегин саройларини, Маъмун академиясини бориб кўришди.

Албатта, буюк бобокалонимиз юбилейи яқинлашган сайин бу тадбир билан боғлиқ бошқа тайёргарлик ишлари ҳам амалга оширилиб, барча диққат-эътибор юбилейни юқори савияда ўтказишга қаратилади.

Абду РАҲМОН,
«Ишонч» мухбири, Беруний шаҳри.

Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт •

ТАНИШИНГ: БОЛДЕРИНГ

Москвадаги I Бутунжаҳон ёшлар ўйинлари очилишига ҳам тобора оз вақт қолаяпти. Унда 140 мамлакат вакиллари иштирок этади. Мазкур мусобақаларда, шунингдек, 2000 йилдаги Сидней олимпиадасида тарихда илк бор қояга кўтарилиш бўйича беллашувлар бўлиб ўтади. Ўзбекистонликлар бу нуфузли мусобақаларда муносиб иштирок этиш учун ҳозирлик кўришаяпти. «Ўзтемирконструкция» тресги тренажёр қоясида болдеринг бўйича беллашувлар бўлиб ўтди. Бу стартларда махсус сараланган 34 нафар ўсмир ва 13 қиз тўпланишди. Маълумки, чўққига кўтарилиш мусобақалари тезлик ва қийинчилик бўйича бўлиб ўтади. Қийинчилик учун мусобақаларда ҳимоя арқони пастдан бўлади. Иштирокчи эгаллаган ўрин у забт этган баландлик билан белгиланади. Тезлик учун мусобақалар эса ҳимоя арқони юқоридан тортилади. Спортчи кўрсатган вақт унинг турнир жадвалидаги ўрнини эгаллайди. Қийинлик учун мусобақалар болдеринг (қисқа трасса бўйлаб ҳимоя арқонисиз)ни ҳам ўз ичига олиши мумкин. Бундай мусобақалар Ўзбекистонда анчадан бери ўтказилмаган. Шу сабаб спортчиларимиз Москвада муваффақиятли иштирок этишлари учун мураккаб трассаларда беллашишлари лозим. Бу мусобақаларда 8та трасса тайёрланди. Булардан 4таси ҳимоясиз, 1таси пастки ҳимоя, 3таси юқоридан ҳимоя билан. Мусобақа ғолиблари бошқа иштирокчилардан техник тайёргарлик (чўққига кам куч сарфлаб, тезроқ кўтарилишни таъминловчи усуллар мажмуи) билан сезиларли даражада ажралиб турарди. Ўсмирлар орасида Иван Маслов (Чирчиқ Республика альпинист ва чўққига кўтарилувчилар клуби) ғолиб чиқди. У 8та трассанинг барчасини биринчи уринишдаёқ забт этди. Қизлар орасида чирчиқлик Лилия Малашова 5та трассани ўтиб ғолиб бўлди. Худди шу тренажёрда мураккаб кўтарилиш бўйича суперфинал(сунъий қоялар бўйича 1997-98 йиллар мавсумининг якунловчи мусобақалари) Ўзбекистон ва Қирғизистоннинг энг кучли спортчилари ўртасида бўлиб ўтди. Мусобақаларда 1997-98 йилги мавсумда рейтинг бўйича энг кучли 10та спортчи қатнашди. Мусобақа ғолиблари: Антон Морозов, кичик ёшдагилар орасида Ришат Мардалиев, қизлар ўртасида Анастасия Чернишова (барчаси «Альп Восток» БУСМдан).

«Ўзтемирконструкция» тресги Бобур боғида 15 метр баландликдаги тренажёр қоя қурилишини бошлади. Қоя тўрт томондан илгакли қоплама билан қопланади. Қоплама, илгак ва бутун конструкция йиғма бўлади. Мазкур тренажёрда барча биринчиликлар ва байрамолди спорт шоулари ўтказилади.

КУЧЛИЛАР БЕЛЛАШМОҚДА

Кеча Тошкентдаги «Динамо» теннис кортида аёллар ўртасида «Челленжер» халқаро турнири бошланди. Унда 100га яқин жаҳоннинг кучли теннисчилари ғолиблик учун кураш олиб бормоқдалар. Жаҳон таснифида бир неча мусобақаларда иштирок этиб келаётган Япониялик Хорука Иноя, кореялик Сунк Хипарк, исроиллик Анна Смошнова, украиналик Елена Татаркова, австриялик Сандра Дортфер билан бирга ўзбекистоннинг энг кучли теннисчилари қатнашишяпти. Турнир соврини 50 минг АҚШ долларини ташкил этади.

АНТОН - ОСИЁ ЧЕМПИОНИ

Кейинги йилларда Ватанимиз шахмат усталари бир қатор халқаро турнирларда муваффақиятли қатнашиб келмоқдалар. Жумладан, Эроннинг Радж шаҳрида шахмат бўйича ўсмир-ёшлар ўртасида ўтказилган Осиё чемпионати баҳсларида мамлакатимизнинг 3 нафар шахматчилари совринли ўринларни эгаллашди. Шуниси қувонарли 12 ёшгача бўлган беллашувларда тошкентлик Антон Филиппов 9 имкониятдан 8,5 очко тўплаб, Осиё чемпиони унвонига сазовор бўлди. 10 ёшгача бўлган шахматчилар баҳсида самарқандлик Жўрабек Ҳамроқулов 2-ўринни эгаллаган бўлса, унинг акаси Иброҳим Ҳамроқулов 20 ёшгача бўлган ўсмирлар ўртасида 1-2 ўринларни бўлишиб, коэффициент бўйича 2-ўринни эгаллади.

МУШКЕТЁРЛАР «ЖАНГИ»

Тошккентдаги «қиличбозлар» спорт саройида 1-ёшлар ўйинлари дастуридан ўрин олган қиличбозлик мусобақалари якунланди. Ушбу мусобақа июль ойида Москвада ўтажак 1 Бутун жаҳон ёшлар ўйинлари олдидан кўрик вазифасини ўтади. Беллашувларда Тошкент шаҳри ва вилоятлар жамоалари иштирок этишди. Лекин Қорақалпоғистон Республикаси, Хоразм, Навоий, Бухоро, Сирдарё ва Жиззах вилояти вакиллари ушбу мусобақада сабабсиз иштирок этишмади.

Рапира бўйича ўтказилган биринчи кун мусобақасида Тошкент шаҳри ва Андижон вилояти вакиллари яхши қатнашдилар. Тошкент шаҳри вакили С. Литвинов турнир шоҳсупасининг энг юқори поғонасини банд этди. Қолган ўринларни Р. Кудаев (Андижон) Д. Гульмамедов (Тош шаҳри) ва Т. Ҳамроевлар (Андижон) эгаллашди.

Шунингдек спортчиларимизни қатор нуфузли мусобақалар кутмоқда. Сентябрь ойида Тошкентда Собир Рўзиев соврини учун халқаро мусобақа ўтади. Октябрда терма жамоамиз Швейцарияда жаҳон чемпионатида иштирок этади, ноябрда Ўзбекистон кубогидан сўнг 13-Осиё ўйинларига йўл олишади.

Доннёр ЮСУПОВ

Касаба уюшма спорти

Янгийўл туманидаги «Тинчлик» ширкатлар уюшмаси маъмурияти ва касаба уюшма қўмитаси спорт ишларини жонлантиришга алоҳида эътибор бермоқда. Мана бир неча йилдирки уюшманинг «Тинчлик» футбол жамоаси туман биринчиликларида муваффақиятли қатнашмоқда. Ўтган йили жамоа Тошкент вилояти биринчилигида туман шарафини ҳимоя қилди.

Бу йил ҳам жамоа футболчилари мусобақаларда яхши натижаларга эришмоқда.

Суратда: туман ҳокими муовини Б.Тўраев жамоанинг иқтидорли ўйинчиси Қ.Муҳамедовга чемпионатдаги илк тўп учун таъсис этилган мукофотни топширмоқда.

Рашид ГАЛИЕВ олган сурат.

ПОЙТАХТ АНЪАНАСИНИНГ НАМАНГАН АКС-САДОСИ

Наманганлаги «Дўстлик» теннис кортида вилоят савдо ходимлари касаба уюшма қўмитаси томонидан «Оила йили»га бағишланган «Отам, онам ва мен - аҳил спортчилар оиласи» шиори остида оилавий қувноқ стартлар ҳамда болаларни ҳимоя қилиш куни муносабати билан «Келажак юлдузлари» ижодий кўрик-танлови бўлиб ўтди.

Очиқ тан олиш керакки, аввалига бу тадбирнинг шу даражада табиий, байрамона руҳда ўтишига шубҳа билан қараганлар ҳам кўп бўлди. Бироқ, йилнинг бошида Тошкентда ўтказилган оилавий қувноқ стартлар мусобақасида иштирок этиб қайтган вилоят ходимлари касаба уюшмалари қўмитасининг раиси Шарофат Зокирова ўз тармоғидаги меҳнаткашлар учун ҳам унутилмас тадбир сифатида шундай мусобақа ўтказишни қатъий аҳд қилди...

Мана ниҳоят ҳаяжон ва маъсулиятга тўлиқ кун ҳам етиб келди. «Дўстлик» теннис кортининг майдонида вилоятнинг барча туман ва шаҳарларидан келган 20 та оилавий команда меҳмонлар ва томошабинлар олдида қувноқ марш оҳанглари остида саф тортди.

Вилоят ҳокимининг ўринбосари И.Юсупов команда аъзолари ва мусобақа ташаббускорларини қизғин табриклаб, бундай байрамона спорт мусобақаси республика бўйича биринчилар қаторида Наманган вилоятида ўтказилаётганлигидан беҳад мамнунлигини изҳор қилди.

Шундан сўнг қувноқ стартлар мусобақаси бошланди. «Болельщик»ларининг қувноқ қийқириқлари, ҳаяжонли хитоблари остида 4 та кичик гуруҳга тақсимланган оилалар ўртасида биринчилик учун қизғин кураш кетди. Ота ва оналарнинг ўз ўғил ёки қизлари билан чаққонлик бобидаги қувноқ баҳслашувлари томошабинларнинг ҳам қалбларида жўшқинлик ва ҳавас уйғотди.

Финалга чиққан бешта оила ўртасидаги тортишувлар янада қувноқ ва шиддатли ўтди. Натижада 1-ўрин уйчилик Губайдуллинлар, 2-ўрин тўрақўрғонлик Аллабердиевлар, 3-ўрин чустлик Музаффаровлар, 4-ўрин Давлатобод туманидан Мавлоновлар, 5-ўрин шаҳар озиқ-овқат савдоси корхонасидан Дедабоевлар оиласига насиб этди.

Совринли ўрин соҳиблари вилоят «Матлуботсавдо», «Наманганcавдо» акционерлик компаниялари, вилоят касаба уюшмалари Кенгаши, физкультура ва спорт қўмитаси, физкультура ва спорт жамияти, ва табиийки вилоят тармоқ касаба уюшмалари қўмитасининг гилам, палос, чинни идиш товоқлар мажмуи, спорт кийимлари каби қимматбаҳо совғалари билан тақдирландилар. Мусобақада қатнашган бошқа оилаларга ҳам вилоят қўмитасининг эсдалик совғалари берилди.

Ҳа, вилоят тармоқ касаба уюшмалари қўмитасининг ташаббуси билан олға сурилган ғоя вилоят ва соҳа раҳбарларининг ҳайриҳоҳ ёрдамлари республика «Наврўз» физкультура ва спорт клуби раиси Т.А.Муҳаммедовнинг қимматли маслаҳати, бевосита бошчилиги оқибатида амалий ишга, спорт байрамига айланди.

Бундан ташқари, яна шу куни тармоқ ходимларининг фарзандлари ўртасида «Келажак юлдузлари» деб номланган ижодий кўрик-танлов ҳам ўтказилди. Унда жажжи истеъдод соҳиблари ўзлари чизган суратлар, ясаган буюмлари ва бошқа амалий санъат намуналари билан қатнашдилар. Танловда Наманган туманидан Йўлдошев Нурилло, (1-ўрин), Уйчи туманидан М.Турсунов (2-ўрин), Чуст туманидан М.Иноятова каби ўқувчилар ғолиб деб топилди ва вилоят қўмитасининг фахрий ёрлиқ ҳамда эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Ушбу тантаналарнинг очилиш маросимларида вилоят касаба уюшмалари Кенгашининг раиси К.Раимжонов, вилоят спорт қўмитасининг раиси Ш.Қорабоев, «Матлуботсавдо» бошқарувининг раиси М.Жўрабоев, Наманганcавдо» бошқарувининг раиси Ҳ.Исомиддинов ва бошқа кўплаб раҳбарлар иштирок этдилар.

Ишончимиз комилки, «Оила йили» ҳукумат дастурининг бажарилишига, меҳнаткашларнинг жисмоний ва маънавий камолотларига ҳисса қўшишга қаратилган бу тадбир, айниқса болалар учун унутилмас воқеа бўлиб қолади.

Акрамжон САТТОРОВ

ТАДБИРКОРЛАР МАБЛАҒИ ҲИСОБИГА

Хўжайли шаҳри аҳолиси қувончда. Негаки бу ерда озиқ-овқат ва хўжалик моллари магазини бўлган савдо-маиший мажмуа фойдаланишга топширилди. Хўжайлиликлар энди узоққа бормай мажмуада пойабзалларини таъмирлатадилар, сартарошхона, дорихона, ошхона хизматидан фойдаланадилар.

Бу мажмуа қурилиши ва аҳолига хизмат қилишни Хўжайлидаги «Саратон» ҳиссадорлик жамияти ўз зиммасига олган.

Суратда: сотувчи Раиса Жолдасбаева хизматда.
Аманбой МУРОДОВ (ЎзА) суратга олган.

Марказий Осиё янгиликлари

Туркманистонга ташриф буюрган Эрон ташқи ишлар вазири Камол Харрозий республика ташқи ишлар вазири Борис Шейхмуродов билан учрашди. Учрашувга Туркманистон Президенти С.Ниёзовнинг Эронга қиладиган сафари чоғида имзоланадиган ҳужжатлар ҳусусида музокаралар олиб борилди. Эронлик вазир туркман газини Эрон орқали Европага узатиш масаласига тўхталиб, бу ишни тезлаштириш лозимлигини таъкидлади.

***

Туркманистон ва Эрон ўртасидаги яқинда эришилган келишувга биноан шу йилнинг 22 июнидан бошлаб Теҳрон ва Машҳад аэропортлари шунингдек Саракс, Пул яна иккита божхона кундуз соат 9.00 - 17.00 оралиғида иккала томон учун очиқ бўлади. Виза талаб қилинмайди. Бу тадбирни иккала давлатнинг ташқи ишлар вазирлари имзоладилар.

***

Куни кеча зилзиладан катта зарар кўрган қўшни Афғонистонга Тожикистондан йўл олган вертолёт қўнди. Учқичда асосан табиий офатдан жабр чеккан аҳолини қутқаришда қатнашадиган фидокорлар гуруҳи келишган.

***

Тожикистонда шу йилнинг 20 майидан бошлаб аҳолини рўйхатга олиш бошланди. Сўнгги бор бундай тадбир собиқ СССР даврида амалга оширилган эди. Ўтган даврда республикада анча ўзгаришлар рўй берди. Аҳолининг кўпчилиги яшаш жойларини ўзгартирди. Тадбирни амалга оширувчи идоранинг вакили Ҳ.Ғайбуллаевнинг сўзларига қараганда бу ишга камида 10 млн. доллар сарф қилинади. Бундан ташқари тинчлик сақланиши лозим.

***

Қирғизистон пойтахтида чиқадиган «Вечерний Бишкек» газетаси «Демократик жамият ва матбуот» мавзусида ўтказилган халқаро кўрикнинг совриндори бўлди.

Ташкент шаҳри Мирзо Улуғбек туманидаги «НКК» хусусий фирмаси тугатилади. Даъволар муддати - бир ой.

Шарҳловчи минбари

АЗИАН ҚАЧОН ТУҒИЛАДИ?

Жанубий-шарқий Осиё молия бозорларида бундан салкам бир йил бурун бошланган танглик ҳали ҳам юмшагани йўқ. «Молиявий зилзила» оқибатида энди қад ростлаётган минтақа мамлакатлари гўё тоб ташлади. Бу мамлакатлар учун Халқаро Валюта Жамғармаси, Жаҳон банки ва бошқа молиявий ташкилотлар томонидан ажратилган маблағлар нима самара берди, деган савол туғилиши табиий. Бу саволга осонгина қилиб, чўлга ёмғир ёққандай бўлди, деб жавоб бериш мумкин. Дарвоқе, бундай ёрдаму кредитларнинг кети ҳали ҳам узилгани йўқ.

Дастлаб, «Осиё йўлбарслари» даво йўлларини ўзлари қидиришди. Жанубий Корея қийин вазиятдан қутулиш учун Осиё ёрдам жамғармасига монанд нимадир ташкил этиш таклифини ўртага ташлади. Индонезия ҳам ўз чидамлилигини намойиш этишга уриниб кўрди. Сўнгра минтақа мамлакатлари молия бозорларида юз берган инқироз шунчаки бир иситма эмаслиги маълум бўлиб қолди. Тез ёрдамлар кўрсатиб бўлинди. Энди муолажа ишларини амалга ошириш лозим. Ташхисларнинг турлича бўлгани сингари даво чоралари ҳақидаги фикрлар ҳам турфа хил. Ана шундай фикрларнинг бирини АҚШда чиқадиган «Уолл-стрит жорнэл» ўртага ташламоқда. Унда чоп этилган мақолада Осиёни мавжуд қийин вазиятдан олиб чиқиш учун Индонезия, Филиппин, Сингапур, Малайзия, Бруней ягона валюта жорий этмоғи керак, дейилади. Мақола муаллифи Марк Мобиус фикрича, сиёсий ҳамда жўғрофий жиҳатдан ўзаро яқин бўлмиш мазкур мамлакатлар учун ягона валютага эга бўлиш фақат қулайлик яратади. Бўлажак валютанинг номи ҳам тайёр: «азиан». Уларнинг ғазналаридаги барча маблағлар олтиннинг амалдаги нархига мос ҳолда «азиан»га айлантирилади.

Шу ўринда бир гапни айтиш жоиз. Жанубий-шарқий Осиё мамлакатлари ўз миллий валюталарининг кучига қаттиқ ишониб, катта хатога йўл қўйишди. Молия бозорларида авжига чиққан валюта чайқовчилиги туфайли марказий банклар ва минтақадаги бошқа молиявий муассасалар, бўрттириброқ айтганда, хонавайрон бўлди. Миллион-миллион ақча ҳавога учди, минтақада иқтисодий тараққиёт хавф остида қолди. Айни шу ўринда мақола муаллифи таъкидлайдики, бундай вазиятда ривожланаётган мамлакатларда марказий банклар миллий валюталар нархини «ушлаб туришни» эплай олмади. Чунки улар ҳар хил таъсирларга, хусусан сиёсий ўзгаришларга нисбатан чидамли эмас. Ўзларининг тўла мустақиллигини сақлаш, пул тизимининг бир маромдаги ҳаракатини таъминлашга бу банкларнинг қурби етмайди. Шу жойда ягона вазифаси қатъий қоидалар асосида валюта чиқаришдан иборат бўлган мустақил органга эҳтиёж сезилади. Гап айни шу органни ташкил этиш ҳақида. Ушбу молиявий муассаса чиқарадаган валюта эса шак-шубҳасиз азиан бўлажак. Осиё учун ягона валюта зарурати ҳақидаги фикрларини мақола муаллифи шу тариқа изоҳлашга уринади.

Мазкур органнинг бошқарув кенгашидан ҳар бир иштирокчи мамлакат вакили жой олмоғи, аъзоларнинг барчаси вето қўйиш ҳуқуқига эга бўлиши даркор. Кўзда тутилган мақсад нуқтаи назаридан айтиш мумкинки, бошқа барча фаолият, дейлик, кредит ажратиш, қарз олиш ва бошқариш каби ишлар кенгаш учун тамоман бегона бўлмоғи лозим. Шу ўринда савол туғилади: хўш, нима учун азиан айнан олтинга таяниши керак? Мутахассисларнинг жавобига кўра, Осиёда асосий жамғарма объекти ҳамиша олтин ҳисобланган. Инқироз ҳолатларида эса энг ишончли манба бўлган. Бошқача айтганда, «қора кунга яраган». Хулласи калом, Марк Мобиуснинг хоҳиши шундайки, қоғоз азиан исталган вақтда тилло тангага алмаштириладиган кучга эга бўлади ва барча иштирокчи мамлакатлар банкларида сақланаверади. Холис фикр сифатида шуни айтишимиз мумкинки, Жанубий-шарқий Осиё учун зарур дори фақат валюта эмас. Изоҳни «касаллик тарихи»дан топиш мумкин: нега гуллабяшнаш фаслига кирган Жанубий Осиё мамлакатлари кутилмаганда оғир молиявий муаммога дучор бўлди? «Осиё йўлбарслари»нинг шашти нега қайтди? Тўғри, иқтисодиётда фақат йўлбарс бўлиш камлик қилади. Лекин, мазкур минтақа давлатларида бозор иқтисодиёти кўникмалари етарлича қарор топган эди-ку?

Гап шундаки, молиявий танглик Жанубий-шарқий Осиё мамлакатларида йўл қўйилган қатор сиёсий хатолар натижаси бўлди. Минтақа мамлакатларининг валюталари курси беҳад кўтарилиб кетди, савдо дефицити устидан назорат ушлаб турилмади, қимматбаҳо қоғозлар чайқови ҳаддан ошиб, маҳсулот билан таъминланмаган жарақ-жарақ пуллар пайдо бўлди. Натижада ушбу мамлакатларга нисбатан нафақат ичкарида, балки ташқи дунёда ҳам ишонч йўқола бошлади. Қолаверса, Осиёдаги айрим сиёсий етакчилар билан «улкан валютачилар» ўртасидан «ола мушук» ўтгани ҳам молия бозорларига таъсир ўтказмай қолмади. Гап Малайзия раҳбари Маҳатхира Муҳаммад ҳамда машҳур молиячи Жорж Сорос ҳақида кетаётганини илғаган бўлсангиз керак.

Ҳозир европалик иқтисодчилар Европанинг ягона валютаси - евро минтақада ишсизлик муаммосини янада мураккаблаштирмасмикин, дея хавотир билдирмоқда. Чунки, янги валюта жорий этилганидан сўнг меҳнат бозорида талаб асосида иш юритиш янада қатъийлашади. Биламизки, Европада бандлик бўйича темир қонун-қоидалар бор. Осиёда эса ишчи кучи мослашувчан ва ҳаракатчандир. Шу боис азиан Осиё учун бу каби муаммоларни туғдирмаслиги мумкин. Нима бўлганда ҳам, бугун азиан ҳақида айтилаётган гаплар шароит тақозо қилган маҳалда амалга ошиши турган гап. Маълумки, Европанинг ягона валютаси ҳақидаги гаплар 70-йилларда бошланган эди. Бу режа эндигина, орадан ўттиз йил ўтиб амалга ошаяпти. Марк Мобиуснинг фикрларини ёқлаш ё рад этишдан йироқ туриб, айтиш мумкинки, минтақавий валюталарнинг пайдо бўлиши салбий ҳол эмас. Негаки, бир-бирига тенг кучга эга валюталар жаҳон бозорида умумий мувозанат таъминланишида муҳим омил бўлади. Азиан ҳақида «Уолл-стрит жорнэл»да айтилган гаплар эса узундан узун баҳсу мунозараларнинг дебочаси холос. Азианнинг туғилишига эса ҳали анча бор.

Фарҳод АРЗИЕВ,
ЎзА шарҳловчиси.

Бош муҳаррир ўринбосари: Чори ЛАТИПОВ

Бош муҳаррир қабулхонаси-56-25-36
Бош муҳаррир ўринбосари-56-52-89
Масъул котиб - 56-52-78
БЎЛИМЛАР:
Касаба уюшмалари ва иқтисодиёт-56-82-79. Ахборот ва спорт-56-87-63. Маънавият ва маданият - 56-82-79. Хатлар, оммавий ишлар ва мухбирлар билан ишлаш - 56-85-43. Тижорат ва ҳуқуқ -56-85-66.
ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ:
Жиззахда - 3-83-01, Наманганда - 6-22-10, Самарқандда - 35-64-24, Фарғонада - 24-58-43, Урганчда - 6-03-40, Қаршида - 5-33-71.

Газета 1991 йил 21 мартдан чиқа бошлаган.
Сотувда эркин нархда.
Манзилимиз: 700165, Тошкент шаҳри, «Бухоро» (собиқ «Правда Востока») кўчаси, 24-уй.
Нашр кўрсаткичи; 133; 134
Газетага 1994 йил 14 январда Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитаси томонидан 5 рақамли гувоҳнома берилган. IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Офсет усулида босилди. Бичими А-2. Ҳажми 2 босма табоқ

«Шарқ» нашриёт—матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41—уй.

Босишга топшириш вақти — 21.00
Топширилди 21.00